

Det er nu, vi skal sikre en bæredygtig fremtid

Af RASMUS PREHN
Minister for udviklingssamarbejde

Det er i sandhed en vanskelig tid. Det globale COVID-19 udbrud har skabt økonomiske krisetilstande og revet globale værdikæder i stykker. Det rammer små og store virksomheder både herhjemme og globalt. Virksomhederne er under stort pres med markante fald i omsætningen, konkurser og fyringer. Det har store menneskelige omkostninger til følge.

Med de store aktuelle udfordringer for den enkelte virksomhed kan man frygte, at engagementet i verdensmålene og klimakrisen glider i baggrunden. Det må ikke ske.

Den økonomiske krise i kølvandet på COVID-19 truer med at rulle fremskridt i en række udviklingslande tilbage og har skabt akutte sociale og økonomiske behov. Krisen vil på mange måder sætte voldsomme spor i samfundene både her og i udviklingslandene. ILO vurderer, at COVID-19-krisen i andet kvartal af 2020 globalt set betyder en nedgang i arbejdstid svarende til 305 mio. fuldtidsjobs. Millioner står uden socialt sikkerhedsnet og vil blive skubbet ud i fattigdom, ikke mindst i Afrika. For første gang i 25 år står Afrika syd for Sahara foran en recession. Hvilken betydning krisen vil have på længere sigt afhænger af, hvordan vi reagerer nu.

Vi får med vores svar en mulighed for at præge fremtiden på en stærk og positiv måde. Vores respons skal derfor adressere strukturelle uligheder, og den skal bidrage til en grøn omstilling med flere og bedre jobs for at opnå en mere retfærdig og bæredygtig fremtid for alle.

Derfor er det også opløftende at se i denne rapport, hvordan der blandt danske virksomheder og forbrugere er et stigende fokus på social, klima- og miljømæssig ansvarlighed. Det tror jeg ikke COVID-19 vil ændre ved. Tværtimod viser den aktuelle krise os, at der er større behov end nogensinde for at sætte fuld damp på den bæredygtige omstilling.

Gennem efterspørgsel, dialog og samarbejde med leverandører er I med til at drive udviklingen og lægge pres på andre i

"Vi får med vores svar en mulighed for at præge fremtiden på en stærk og positiv måde. Vores respons skal derfor adressere strukturelle uligheder, og den skal bidrage til en grøn omstilling med flere og bedre jobs for at opnå en mere retfærdig og bæredygtig fremtid for alle."

forhold til klimahandling, anstændige arbejdsvilkår og menneskerettigheder. Jeg tolker det som et stærkt engagement i at styrke indsatsen og en vilje til at finde robuste og bæredygtige løsninger, at 85% af DIEH's medlemmer tilkendegiver, at de ser muligheder for at fremme etisk handel og bidrage til verdensmålene gennem nye partnerskaber og samarbejder. Det afspejler sig også i anbefalingerne fra regeringens 13 klimapartnerskaber, som blev afleveret 16. marts i år. De viser en vilje og et globalt udsyn, der er med til at gøre Danmark til grønt foregangsland.

For mig står det lysende klart, at globale værdikæder og bæredygtig samhandel kan være en afgørende drivkraft for konkret klimahandling og bedre arbejds- og livsvilkår for mennesker i udviklingslandene. For at det skal lykkes, er der behov for konkret handling og dialog mellem alle interessenter. DIEH udgør en vigtig platform for dette. Et samlingspunkt, hvor de nye samarbejder og tiltag konkret kan opstå.

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Velkommen til Etisk Handel 2020	5
<i>Kapitel 1:</i>	
Drivkraften i arbejdet med etisk handel	6
Case 1: Verdensmålene skabte en ny forretningsmodel – kaffebiksen, der vil ændre verden	12
<i>Kapitel 2:</i>	
Et kig ind i værdikæden	14
Case 2: Partnerskab øger kvinders sundhed, ligestilling og arbejdstagerrettigheder på Etiopiens blomsterfarme	24
<i>Kapitel 3:</i>	
Nye skridt på vejen mod ansvarlige værdikæder	26
Case 3: Certificering af bæredygtig skovforvaltning bidrager positivt til klima og miljø	34
Case 4: Self assessment-skemaer systematiserer leverandørstyringen	35
<i>Kapitel 4:</i>	
Måling af fremgang - på vej mod mere etisk handel	36
Samarbejde i krisetider – etisk handel efter corona	38

De fremhævede resultater og tendenser omkring bæredygtighed i Etisk Handel 2020 er baseret på DIEHs obligatoriske årlige medlemsrapportering samt eksterne publikationer og artikler relateret til etisk handel. Statistik og grafer over DIEH-medlemmernes arbejde med etisk handel i løbet af 2019 er fremstillet på baggrund af medlemsrapporteringen, som medlemmerne har udfyldt i januar/februar 2020. Således er de fremlagte konklusioner om arbejdet med etisk handel hos DIEH-medlemmerne baseret på medlemmernes egne vurderinger. I 2019/2020 var svarraten for medlemsrapporteringen 80 procent. Ud af de 93 medlemmer med rapporteringspligt har 74 medlemmer indgivet svar. Enkelte grafer og beskrivne procentsatser i publikationen er imidlertid baseret på færre respondenter. Det skyldes, at en række spørgsmål er målrettet specifikke medlemsgrupper som eksempelvis virksomheder.

EN RAPPORT AF DANSK INITIATIV FOR ETISK HANDEL; BASERET PÅ DIEHS ÅRLIGE MEDLEMSRAPPORTERING 2019/20

DIEHs sekretariat:

Mikkel Stenbæk Hansen, direktør
Janine Dortmundt, projektleder
Sarah Dieckmann, projektleder
Elisabeth Moltke, kommunikation og administration
Nina Storgaard Albertsen, projektassistent
Jacob Lykke Andersen, projektassistent

Fotografer:

DIEH, Canva, Shutterstock, Neutral A/S,
Sex og Samfund, NEPCon, Peter Larsen Kaffe

Design og grafik:

KathArt Interactive

Print:

KLS Pureprint

Velkommen til Etisk Handel 2020

Mikkel Stenbæk Hansen, direktør

Coronakrisen har med al tydelighed vist, hvor skrøbelige vi mennesker er. Pandemien har desuden afsløret sårbarheden i vores globale økonomiske model og dokumenteret nødvendigheden af at opbygge bæredygtige og robuste samfund. Det store spørgsmål, som vi naturligvis beskæftiger os særligt med i DIEH, er, hvilken betydning COVID-19 har for etisk handel? Hvem rammes, og hvordan håndterer virksomheder og andre aktører situationen? Hvad kan man gøre for at holde hånden under de mest sårbare arbejdere længst ude i værdikæden? Og har vi modet til at benytte denne store udfordring til at opbygge mere robuste og bæredygtige værdikæder?

For femte år i træk udgiver vi i DIEH sammen med vores medlemmer denne årlige rapport, der tager temperaturen på etisk handel i Danmark. I år udkommer rapporten på dansk for at vi kan nå ud til endnu flere DIEH-medlemmer og andre interessenter. Rapporten er baseret på vores årlige medlemsrapportering såvel som oplysninger fra tredjeparter. Det giver dermed et bredt indblik i, hvordan danske virksomheder, organisationer, offentlige instanser og andre interessenter arbejder for at fremme ansvarlig handel, der respekterer menneske- og arbejdstagerrettigheder, miljø og klima og derigennem bidrager til en bæredygtig udvikling. Rapporten undersøger, hvad der driver DIEH-medlemmer i deres arbejde med etisk handel, og hvordan de implementerer og måler deres meget forskellige indsatser. Rapporten er baseret på data indsamlet inden coronakrisen og har derfor måske større betydning end nogensinde, når vi fremover skal sikre, at vi ikke mister det store momentum for ansvarlig handel og bæredygtig udvikling, der var skabt, inden COVID-19 ramte.

Vores fælles arbejde for etisk handel skal derfor stå sin prøve nu. Coronakrisen har bedre end noget andet demonstreret,

hvor nært forbundne og indbyrdes afhængige vi som mennesker er af hinanden på globalt plan. Ingen har løst coronakrisen, før alle har løst coronakrisen. Vi må ikke glemme de sårbare arbejdere, der er allermest udsatte, fordi de mangler beskyttelse af grundlæggende arbejdstagerrettigheder og sociale sikkerhedsnet. Det betyder, at internationalt samarbejde og partnerskaber for at beskytte mennesker og miljø i værdikæden er vigtigere end nogensinde før. Vi er glade for at kunne bidrage til dette sammen med vores medlemmer i DIEH.

Vi håber, at denne rapport giver dig nye og inspirerende indsigter. Vi takker alle DIEH-medlemmer for deres vilje til at dele viden, erfaringer og ekspertise med os - og for deres indsats for at blive ved med at skabe fremgang i deres arbejde for ansvarlige globale værdikæder. Vores medlemmer bidrager til at gøre DIEH til et unikt dansk multistakeholder-initiativ, hvilket skaber et stærkt manøvrerum for os alle i forhold til at fremme ansvarlighed og bæredygtig udvikling verden over.

"Internationalt samarbejde og partnerskaber er nu vigtigere end nogensinde før"

100

Nuværende antal
DIEH-medlemmer

>500 mia

Årlig omsætning af DIEHs
medlemmer

>150

Antal lande, hvor
NGO-medlemmer
er til stede

93%

Af DIEH-medlemmer har
eller er i gang med at
integre bæredygtighed
i deres kernestrategi

Drivkraften i arbejdet med **etisk handel**

Mens forbrugere bliver mere kritiske, og medarbejdere øger deres forventninger, integrerer endnu flere virksomheder ansvarlighed i deres kerneforretning. Også krav og forventninger fra investorer, interessenter, offentlige indkøbere og ny eller potentiel fremtidig lovgivning bidrager til at drive bæredygtighedsdagsordenen frem.

Højt på dagsordenen

DIEHs medlemsrapportering fra 2019/2020 viser, at forventningerne til virksomhedernes arbejde med etisk handel steg drastisk i 2019. Flere krav og stigende forventninger fra aktører over alt i samfundet - kunder, konkurrenter, medarbejdere, forbrugere og politikere og ikke mindst virksomhedernes egne ambitioner – er årsag til, at 93 procent af DIEHs medlemsvirksomheder angiver, at de i 2019 som minimum er begyndt at integrere bæredygtighed i forretningens kernestrategi. Heraf vurderer knap fire ud af ti, at virksomheden bliver defineret ved bæredygtighed.

Forventningerne er størst til "de store"

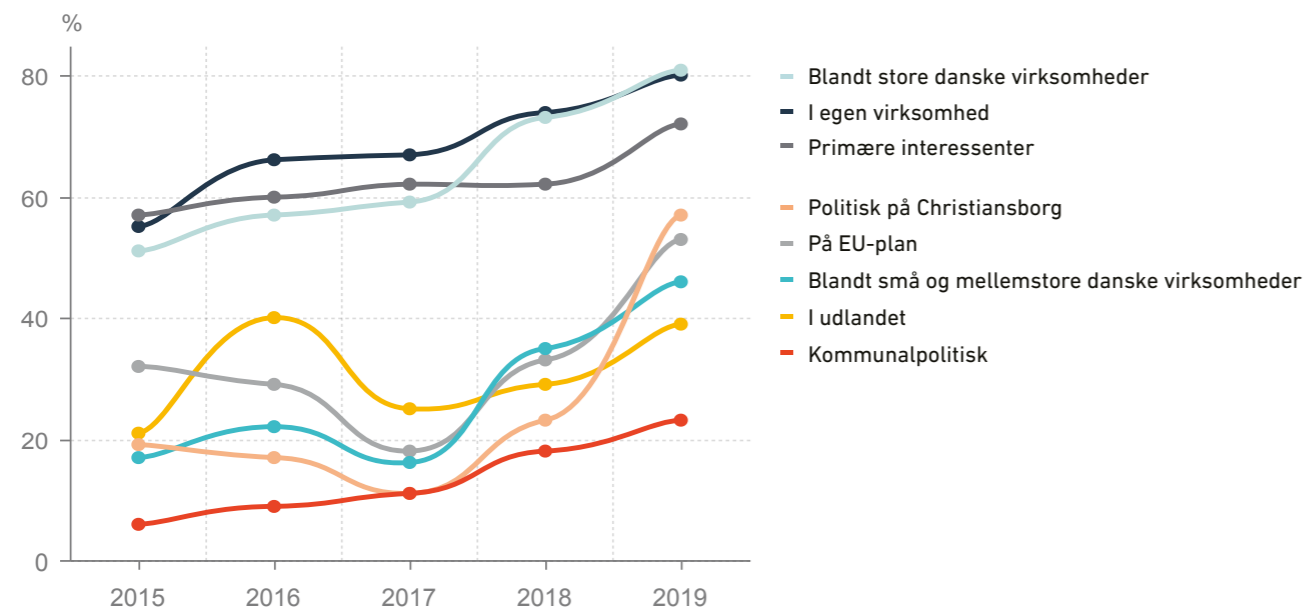
Otte ud af ti af DIEHs medlemsvirksomheder svarer, at bæredygtighed generelt er et prioriteret område. Her mener 81 procent, at bæredygtighed er særligt prioriteret blandt de store virksomheder.

Ser vi på bæredygtighed og samfundsansvar i et bredere perspektiv, så viser tal fra Dansk Erhvervs medlemsundersøgelse blandt 779 respondenter, at "de store" virksomheder fortsat oplever det største forventningspres¹.

Figur 1

Etisk handel er i stigende grad prioriteret

DIEH-medlemmer oplever at etisk handel eller bæredygtighed generelt er et prioriteret område for følgende aktører:

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

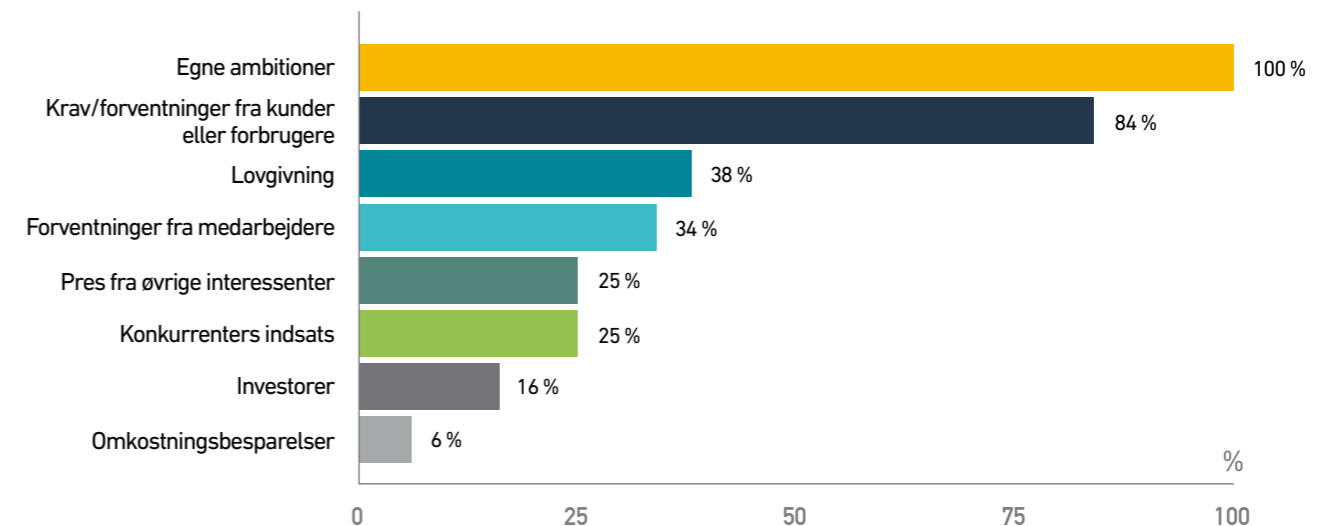

8 ud af 10

af DIEHs medlemsvirksomheder svarer, at bæredygtighed generelt er et prioriteret område.

Figur 2

Hvad driver jeres arbejde med etisk handel / bæredygtighed?

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

Godt to ud af ti af de små danske virksomheder, der har op til ti ansatte, angiver, at de oplever et øget pres i forhold til etisk handel og bæredygtighed. Cirka tre gange så mange af de store virksomheder med over 100 ansatte – 61 procent – oplever et stigende forventningspres i forhold til at udvise samfundsansvar.

Som figur 1 illustrerer, så oplever 72 procent af DIEHs medlemsvirksomheder, at *etisk handel eller bæredygtighed generelt er et prioriteret område for deres primære interessenter*. Virksomhederne oplever, at ansvarlig virksomhedsadfærd bliver prioriteret stadig højere af både kunder, primære interessenter og leverandører, mens endnu flere (cirka otte ud af ti) oplever,

at det især er prioriteret i egen virksomhed og – som tidligere nævnt – særligt i større virksomheder.

På linje med disse prioriteringer angiver samtlige DIEH-medlemmer, at egne ambitioner er en drivkraft bag arbejdet med etisk handel - som illustreret i figur 2. Det er således interessant at bemærke, at størstedelen af DIEHs medlemsvirksomheder selv sætter barren for arbejdet med bæredygtighed og etisk handel meget højt i forhold til, hvad de oplever, der stilles af krav udefra. Næst efter egne ambitioner, er det krav fra kunder og forbrugere, der er den største drivkraft i virksomhedernes arbejde med bæredygtighed.

Due diligence-lovgivning vedtaget i flere lande

Både i Storbritannien, Frankrig og Holland er der vedtaget lovgivninger om virksomheders samfundsansvar. De tre lande har over de seneste år indført nationale love inden for henholdsvis moderne slaveri og tvangsarbejde, krav om nødvendig omhu (due diligence) samt børnearbejde. Uden for Europa har også Australien indført national lovgivning med fokus på moderne slaveri. I Schweiz, Tyskland, Finland og Norge arbejder man desuden på at fremsætte tilsvarende lovgivning.

Et dansk folketingsforslag om lovpligtig due diligence blev i 2019 nedstemt, men der er meget, der tyder på, at EU-lovgivning på sigt kommer til at medføre nye krav til europæiske virksomheder.

Lovgivning og politisk pres er den nye dreng i klassen

Virksomhederne oplever dog uden sammenligning den største stigning i opmærksomhed fra politisk hold.

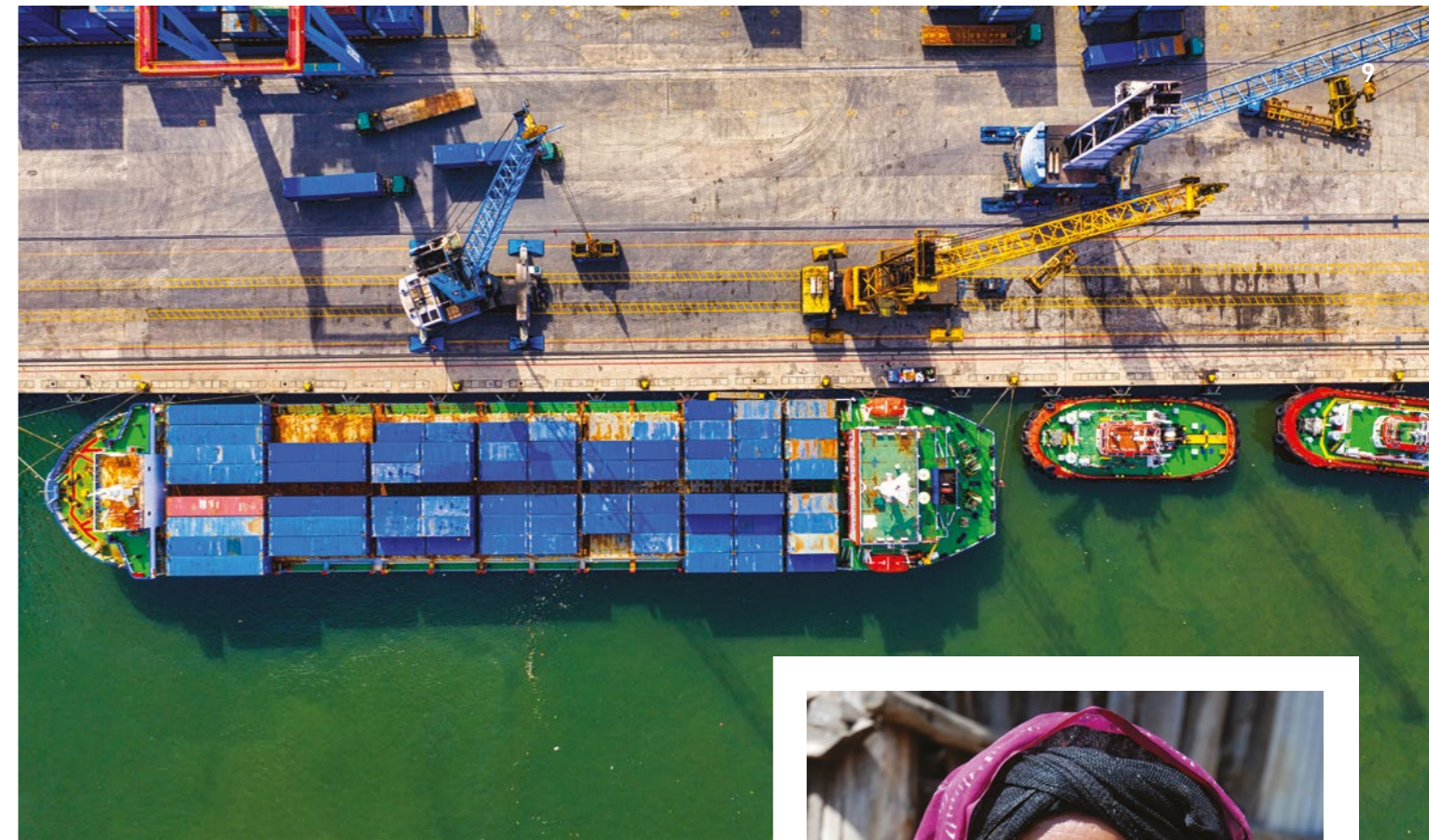
Som figur 1 illustrerer, var det i 2018 kun 23 procent, der svarede, at de anså etisk handel som et politisk prioriteret område.

I 2019 er tallet mere end fordoblet. Her angiver knap seks ud af ti af DIEHs medlemsvirksomheder, at de anser etisk handel og bæredygtighed som et prioriteret område på Christiansborg.

38 procent af de adspurgte medlemsvirksomheder hos DIEH angiver, som illustreret i figur 2, at lovgivning i 2019 direkte er en drivkraft i deres arbejde med etisk handel.

Denne tendens er endnu tydeligere i Dansk Erhvervs medlemsundersøgelse, som viser, at lovgivning i 2019 er den stærkeste drivkraft i CSR-arbejdet. Godt syv ud af ti af virksomhederne oplever forventningspres i forhold til at arbejde med bæredygtighed fra politikere eller fra ny lovgivning på CSR-området².

Den massive stigning i udvikling af pres fra lovgivning og politikere afspejler et år, hvor tendensen til lovgivning om

virksomheders samfundsansvar var udtalt. Der var adskillige drøftelser om virksomheders samfundsansvar i EU, og flere europæiske lande har i løbet af de seneste år vedtaget national lovgivning om virksomheders samfundsansvar.

I Danmark blev der i foråret 2019 fremsat et beslutningsforslag i Folketinget om også på dansk jord at gøre nødvendig omhu (due diligence) lovpligtigt for større danske virksomheder. Dette ville indebære, at man pålægger virksomhederne et markant ansvar i forhold til etisk handel og bæredygtighed i globale værdikæder. Forslaget blev nedstemt.

Forbrugerne og de ansatte presser fortsat på, når det gælder bæredygtighed

Det er første gang, DIEH specifikt har bedt medlemmerne vurdere, i hvor høj grad de oplever presset fra kunder og medarbejdere i forhold til etisk handel, og resultatet kan ses i figur 3. Når det kommer til virksomhedernes arbejde med samfundsansvar og bæredygtighed, oplever alle DIEH-medlemmer stigende forventninger fra både deres medarbejdere og deres kunder eller forbrugere. Hele 44 procent oplever i *høj grad* eller *meget høj grad* forventninger fra deres ansatte i arbejdet med bæredygtighed, og som illustreret på figur 2 svarer 34 procent af

virksomhederne, at forventninger fra deres medarbejdere er med til at drive deres arbejde med etisk handel.

Det harmonerer godt med flere analyser, der viser, at

”Vi arbejder kontinuerligt med at maksimere den positive indflydelse i vores værdikæde og minimere den negative gennem rådgivning, sourcing og indkøbsformidling”

Helle Bjerregaard, Head of Finance, Sourcing House

Figur 3

Virksomhederne oplever stigende forventninger til deres arbejde med bæredygtighed

Note: Kraftig stigning afspejler DIEH-virksomheder, der har svaret at de i høj / meget høj grad oplever stigende forventninger

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

bæredygtighed er afgørende, hvis man som virksomhed ønsker at være en attraktiv arbejdsplads. Hos Dansk Erhverv er det kun presset fra lovgivning og fra selve ledelsen, der er mere markant end presset fra medarbejderne, og en større rundspørge blandt danskerne foretaget af Yougov for Lederne viser, at flere end seks ud af ti danskere i alderen 18-34 år anser det som vigtigt, at deres arbejdsplads prioriterer bæredygtighed, mens næsten hver femte i meget højt grad anser det som vigtigt³.

Forbrugerne bliver mere kritiske

Spørger vi til forbrugerens rolle, så oplever DIEHs medlemsvirksomheder ligeledes stigende forventninger fra dem, de sælger deres produkter eller ydelser til.

To ud af tre af DIEHs virksomhedsmedlemmer oplever endda, at kunder og forbrugere i enten *høj grad* eller *meget høj grad* har stigende forventninger i forhold til virksomhedens arbejde med bæredygtighed. Dansk Erhvervs medlemsundersøgelse og Advice Bæredygtighedsbarometer 2020 viser også, at forbrugerne spiller en afgørende rolle samtidig med, at der er en tendens til, at forbrugere bliver mere kritiske over for virksomhedernes indsats for bæredygtighed. Bæredygtighedsbarometeret viser for eksempel, at danske virksomheder i forbrugernes øjne

er meget *mindre* førende på bæredygtighed end tidligere⁴.

Hver tredje dansker angiver desuden ifølge bæredygtighedsbarometeret, at de ikke føler sig tilstrækkelig informeret om hvilke varer, der rent faktisk er bæredygtige. Næsten hver anden er uenig i, at det er let at gennemskue, om en vare er bæredygtig. Den tendens er også tydelig i Forbrugerrådet Tænks undersøgelse om ansvarlig produktion og verdensmålene⁵ (se boks til højre).

Bæredygtighed i forretningsmodellen - virksomhedens DNA

På trods af - eller måske netop som følge af - forbrugernes stigende skepsis, rapporterer fire ud af ti af DIEHs medlemsvirksomheder, at de arbejder så ambitiøst med bæredygtighed, at de anser det som en del af virksomhedens DNA. Flere har tilføjet eksempler på, hvordan bæredygtighed er blevet en del af kerneforretningen i forhold til både daglig drift og fremtidige visioner. Case-historien fra Peter Larsen Kaffe på side 12-13 giver et indblik i, hvordan arbejdet med Verdensmålene kan afsløre helt nye forretningspotentialer, og hvordan den jysketablerede kaffeproducent nu vil ændre verden ved hjælp af kaffe.

³ Lederne, 2020, Bæredygtig ledelse tiltrækker talenter

⁴ Advice, 2020, Bæredygtighedsbarometer

⁵ Forbrugerrådet Tænk, 2019, Forbrugerpanelet om ansvarlig produktion og verdensmålene

Danske forbrugere vil gerne bæredygtighed men finder det svært og ugenomsigtigt

En undersøgelse fra Forbrugerrådet Tænk viser, at 95 procent af forbrugerne mener, at det er (meget) vigtigt, at varer er produceret ansvarligt. Knap halvdelen af forbrugerne mener, at det ansvar hovedsageligt er producentens.

Dertil angiver otte ud af ti, at de er villige til at betale mere for et ansvarligt produceret produkt.

Men trods forbrugernes stigende interesse for bæredygtighed, oplever de ikke altid, at det er nemt at købe ansvarligt producerede produkter. 74 procent af forbrugerne oplever det som relativt nemt at handle ansvarligt, når de køber fødevarer. Det er en langt større udfordring, når vi ser på andre varegrupper. Kun 17 procent mener, det er nemt, når det gælder tøj og sko. Ni procent mener, det er nemt at handle ansvarligt, når de køber møbler, mens kun syv procent anser det som let at handle ansvarligt, når de køber nye hårde hvidevarer eller legetøj. Små elektronik er det mest komplicerede, hvis man skal handle etisk. Her synes kun tre ud af 100, at de har viden om, hvordan de skal gebærde sig, hvis de ønsker at være ansvarlige forbrugere og købe ansvarligt producerede varer.

Kilde: Forbrugerrådet Tænk

Verdensmålene skabte en ny forretningsmodel – kaffebiksen, der vil ændre verden

Hos **Peter Larsen Kaffe** troede man, bæredygtighed var integreret i virksomheden, og at madspild genereret i produktionen af den velduftende sorte drik var elimineret. Men Verdensmålene afslørede en helt anden virkelighed.

*Peter Larsen
Kaffe®*

“Vi har i årtier bildt os ind, at der ikke er noget spild i kaffe-produktionen. Da vi så analyserede hele processen relateret til kaffe, så fandt vi et kæmpe spild. Reelt set havde vi defineret et meget lille nåleøje”, siger Lars Aaen Thøgersen, der er innovations- og oplevelsesdirektør hos svenske Löfbergs, der i 2000 købte en del af aktierne i Peter Larsen Kaffe. Han tilføjer:

“Den rene kaffe er så attraktiv at handle med, at vi slet ikke havde forstået, at det vi gjorde, svarede til, at du bare skærer mørbraden af en ko og så skærer resten væk som affald. Sådan ser vi ikke længere på arbejdet med kaffe, og det giver så mange potentialer.”

Ny forretningsmodel - Madspild er muligheder

Kaffeforetaget har nu et mål om at være 100 procent cirkulær i 2030.

“Verdensmålene ledte os på vej i forhold til at udvikle vores vision på det cirkulære område, og det har ændret vores syn på, hvad vores kerneprodukt er. Det er en vildt interessant oplevelse”, siger Lars Aaen Thøgersen.

Kaffeproducenten har opdelt værdikæden i tre niveauer, og det giver mulighed for at analysere kaffens potentiale - både når kaffeplanten gror, når kaffebønnerne forarbejdes, og potentialet i kaffegrumsen i forbrugerledet.

Når mennesker verden over drikker den velmagende kaffe, så optager de under en procent af kaffens næring. Kan man eksempelvis indsamle kaffegrums på en bæredygtig måde, så kan den resterende næring bruges til nye fødevarer, kosmetik, olier eller anvendes i medicinalindustrien.

Når bønnerne ristes i produktionsfasen, frasorteres et restprodukt kaldet silverskin, og det genererer Löfbergs 180 tons af om året. Tidligere blev det set som ubrugeligt, men ved at analysere potentialet har kaffeproducenten fundet ud af, at den fine hinde kan bruges både i bagværk, møbler, kajaker og i produktionen af biler.

Der er desuden en massiv mængde giftigt restvand fra fermenteringsprocessen af kaffen, der er kaffeugten, som er sød som kirsebær, og der er selve kaffeplanten. “Kigger man på sin produktion og kortlægger affaldsstrømmene, så finder man ud af, at der kan lokaliseres virkelig meget – ikke blot affald men i høj grad også potentialer”, siger Lars Aaen Thøgersen.

Udfordringer, partnerskaber og politik

Det er dog ikke en nem proces, og det er helt umuligt at lave et positivt impact alene, slår Lars Aaen Thøgersen fast.

“Vi er maksimalt udfordret. Derfor skal vi arbejde i partnerskaber. Vi må finde de partnere, der fra en anden vinkel kan se

værdien i vores sidestrømme. Jeg tror da aldrig, en kaffevirksomhed havde fundet ud af at en del af kaffen kunne anvendes i bilproduktion. Det kræver en helt anden knowhow”, siger innovationschefen og tilføjer:

“Det har en kæmpe effekt at have de rette partnere med i de her analyseprojekter. Den første udfordring er at finde potentialerne, den næste er at få det kommercialiseret.”

Partnerskaber er dog ikke nok til at skabe resultater bag de nye muligheder. Manglende viden og politiske retningslinjer begrænser fri brug af restproduktet fra udvindingen af kaffebønnerne.

“Silverskin-hinden blev brugt til baging på Smukfest sidste år. Hinden blev kværnet og opløst i vand og anvendt som en del af dejen. Det skaber smag og en fyldig konsistens i brødet, og bageren var ret begejstret. Efterfølgende ville vi gerne have lavet et produkt ud af det. Men det kræver analyse og lobbyarbejde for at få et restprodukt som det godkendt som madvare”, siger Lars Aaen Thøgersen.

Arbejdet med Verdensmålene har skabt store visioner hos den gamle kaffeproducent, der har besluttet, at kaffe ikke blot skal smage godt, men også skal gøre verden til et bedre sted.

“Vi har som en 120 år gammel virksomhed opdaget, at vi kan genopfinde hele vores forretning og på den måde bidrage til en mere bæredygtig verden. Selvom virksomheden har kørt økonomisk okay, så opstår der alligevel så gigantisk et vindue, hvor vi fortsat har et kæmpe potentiale. Det driver motivationen helt vildt”, afslutter Lars Aaen Thøgersen.

Et kig ind i værdikæden

Når det private og det offentlige arbejder med ansvarlige indkøb af deres varer, tager de hensyn til flere forskellige problematikker i forhold til mennesker, miljø og klima. Værdikæden vurderes som mere kompleks, og flere led end tidligere angives som risikofyldte. International Trade Union Confederation rapporterer eksempelvis om store udfordringer i de globale værdikæder, hvor blandt andet arbejderes rettigheder flere steder i verden igen i år er blevet markant forværret.

Lange og komplicerede værdikæder med mange leverandører er almindeligt

Mange virksomheder har et højt antal leverandører i værdikæden, og det komplicerer ofte arbejdet med etisk handel og bæredygtighed. Hvert år beder vi DIEHs medlemmer angive, hvor mange leverandører de samarbejder med, og hvor deres leverandører har base. I 2019 angiver fire ud af ti af de adspurgte virksomheder, at de samarbejder med mere

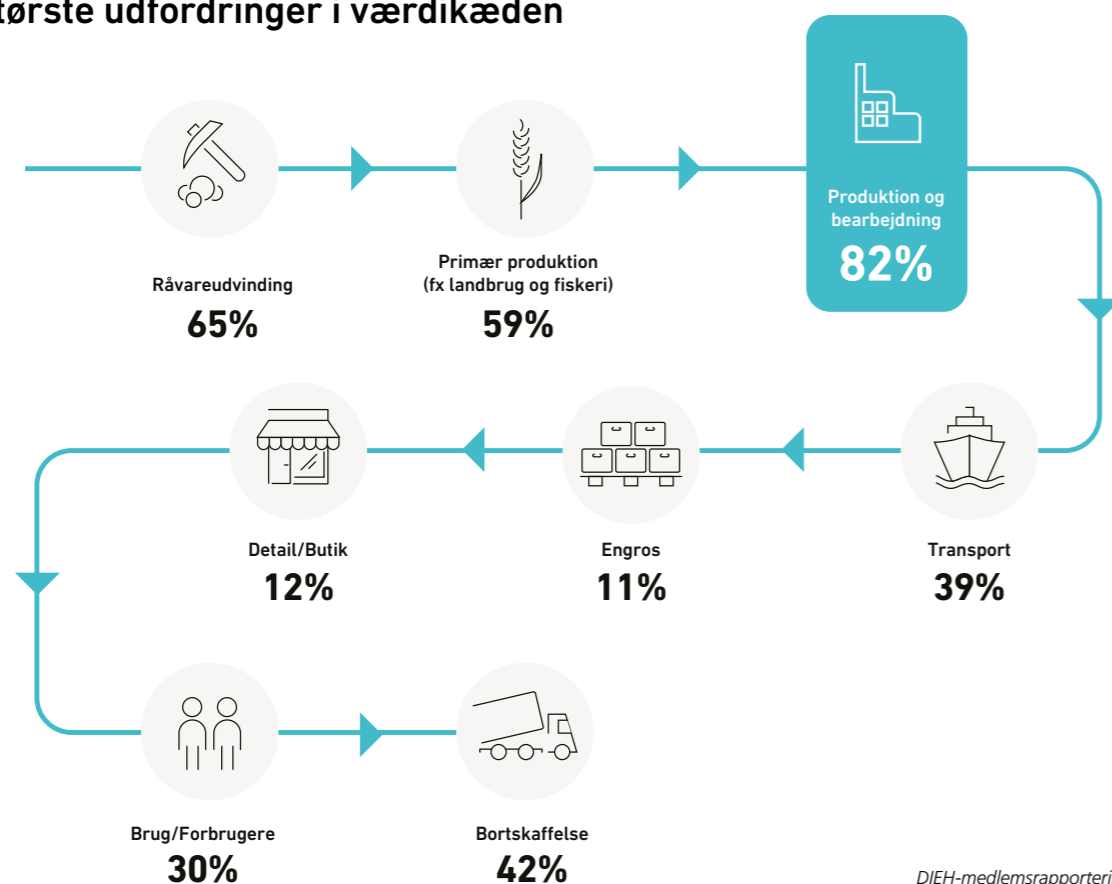
end 1000 leverandører. Godt en fjerdedel har mellem 101 og 1000 leverandører, mens endnu en fjerdedel af respondenterne har mellem 11 og 100 leverandører. Den sidste andel – seks procent – arbejder med under 10 leverandører.

Europa og Asien er fortsat de største sourcing hubs blandt DIEHs medlemmer

Leverandørerne er spredt over det meste af verden, og de er

Figur 4

De største udfordringer i værdikæden

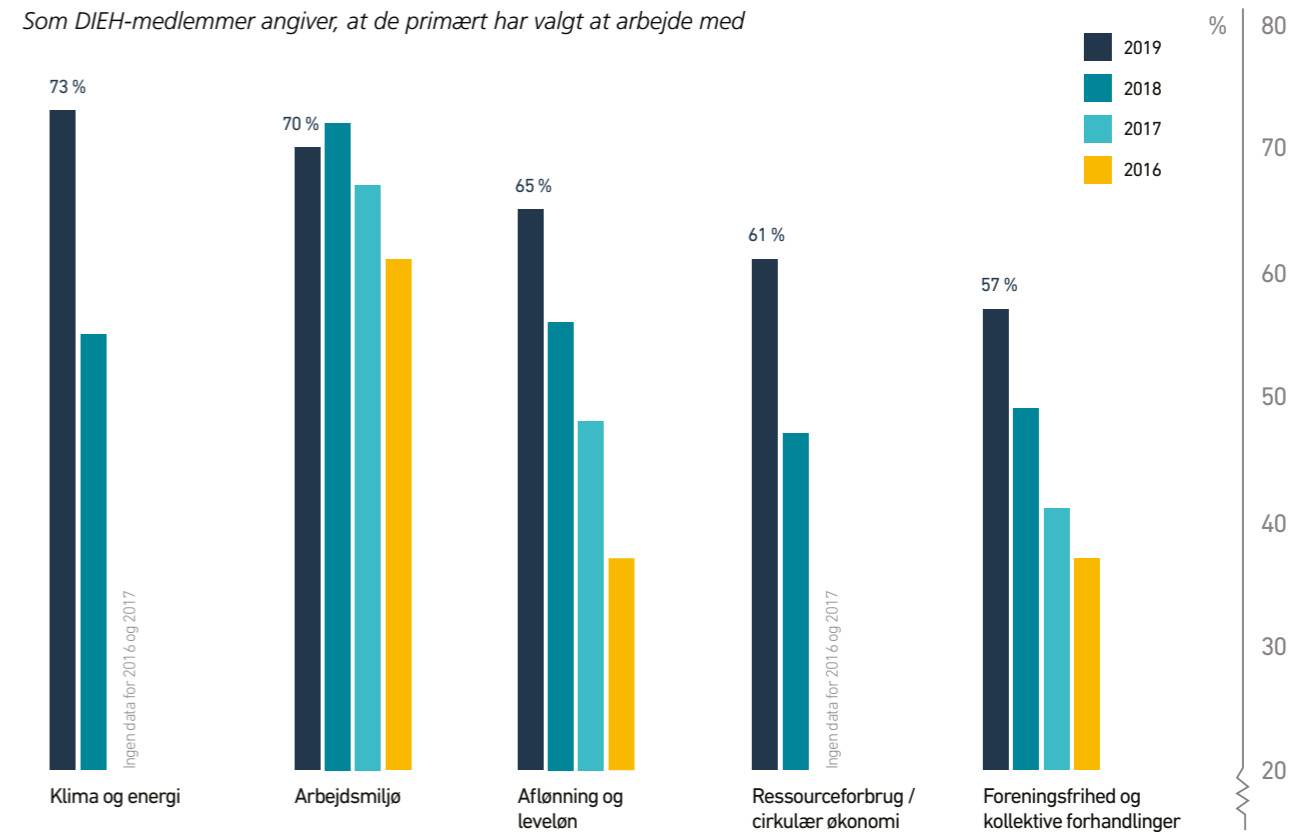

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

Figur 5

Top 5 anførte problematikker inden for etisk handel

Som DIEH-medlemmer angiver, at de primært har valgt at arbejde med

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

blevet flere. I 2019 sourcer DIEH-medlemmer mere fra alle regioner i verden, end vi har set tidligere. Det er dog fortsat Europa og Asien, der er de største hubs for leverandørsamarbejde⁶. 94 procent af alle DIEHs medlemsvirksomheder har leverandører i Europa, og knap ni ud af ti medlemsvirksomheder sourcer fra Asien. Der er langt ned til den tredje mest populære region, som er Latinamerika. Det er tre ud af ti af DIEHs medlemsvirksomheder der har latinamerikanske leverandører i værdikæden.

Hele værdikæden er afgørende

Vi har spurgt DIEHs medlemmer, hvor de ser de største udfordringer i værdikæden. Som illustreret i figur 4, er det helt tydeligt, at det særligt er i de første tre led af værdikæden, der vurderes at være de største udfordringer. Hele 82 procent angiver produktions- og forarbejdningsleddet som det mest sårbare led, hvilket ligger på niveau med opfattelsen sidste år.

I 2019 ser vi imidlertid et mere nuanceret billede i forhold til udfordringer omkring bæredygtighed i værdikæderne. Flere medlemsvirksomheder end tidligere angiver, at også råvareudvinding, primær produktion - herunder fiskeri og landbrug - bortskaffelse samt transport er risikofyldte led i forhold til en ansvarlig værdikæde.

En interessant udvikling er, at 30 procent af DIEHs medlemmer

i 2019 angiver, at forbrug (inkl. reduktion af mad- og tøjspild, valg af mærkningsordninger og andet bæredygtigt forbrug) er blevet et særlig relevant og udfordrende område. I 2018 var det kun 18 procent. Den tendens skyldes muligvis, at klima, cirkulær økonomi, ressourcspild og genanvendelse generelt er kommet mere på dagsordenen i 2019 - i takt med en stigende opmærksomhed på Verdensmål 12 om ansvarlig forbrug og produktion. Svarene indikerer dermed, at der er udfordringer – og dermed muligheder – i alle led i værdikæden.

94%

af alle DIEHs medlemsvirksomheder har leverandører i Europa, og knap ni ud af ti medlemsvirksomheder sourcer fra Asien.

⁶ Tallet dækker over en rangering af de hyppigst angivne leverandørlande, men balancerer ikke nødvendigvis i forhold til mængder i aftag af produkter.

"Udover social bæredygtighed er der kommet øget fokus på de grønne indkøb, og som offentlig indkøber forsøger vi at udøve vores indflydelse på blandt andet cirkulære indkøb og forbrug, gennem samarbejde med andre aktører"

David Salomonsen, chef for CSR og indkøbsjura, Københavns Kommune

2019 stod i klimaets tegn

Som figur 5 illustrerer, ser vi i 2019 en udvikling i opfattelsen af de mest fremtrædende udfordringer inden for etisk handel og bæredygtighed. Det tyder på, at der helt generelt er et mere nuanceret billede af, hvilke sociale og miljømæssige problematikker man skal forholde sig til – noget som måske også er et resultat af Verdensmålenes holistiske ramme for bæredygtig udvikling.

Det er de samme tre problemstillinger, der i 2019 dominerer top tre, som i 2018. For første gang er det dog klima og energi, der topper. I 2018 angav godt halvdelen af DIEHs medlemmer, at de arbejdede med problemstillinger, der relaterede sig til klima og miljø. I 2019 er det tal steget, så mere end syv ud af ti nu angiver, de prioriterer at arbejde med klima og miljø i værdikæden samt i deres egen organisation. Den udvikling kommer i forlængelse af et år, hvor debatten omkring klimaforandringerne nåede helt nye højder, hvor 13 klimapartnerskaber med erhvervslivet blev lanceret af den danske regering og ikke mindst, hvor klimaforandringerne var til at tage og føle på for mennesker verden over.

Klima og energi har dermed taget et betydeligt skridt op ad stigen over bæredygtighedsemner og overhalet arbejdsmiljø, som ellers har været en klar topprioritet for DIEH-medlemmerne i deres arbejde med etisk handel de senere år. Det betyder dog ikke, at arbejdsmiljø er blevet mindre prioriteret. Ændringen er et resultat af, at medlemmerne har angivet, at de arbejder med flere forskellige bæredygtighedsproblematikker. Det er fortsat omkring syv ud af ti af DIEHs medlemmer, der arbejder aktivt med arbejdsmiljø i værdikæder. Case-historien fra Sex & Samfund på side 24-25 giver et indblik i, hvordan fokus på arbejdsmiljø, sundhed og ligestilling kan kombineres for dermed at øge stabilitet og tilfredshed i produktionen.

Diskussionen om leveløn er intensiveret

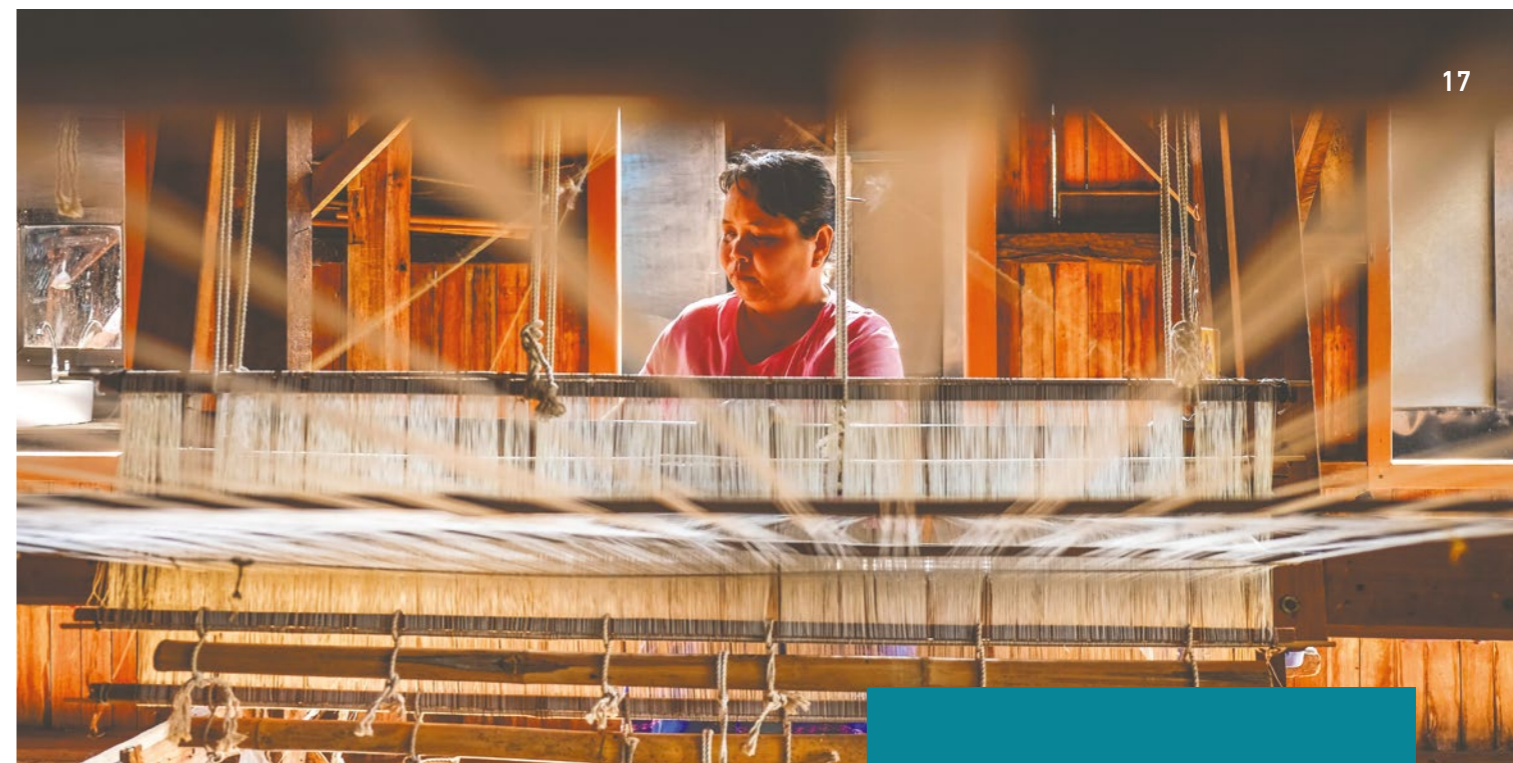
Det tredje højst prioriterede område for DIEHs medlemmer er aflønning og leveløn. Mere end to ud af tre af DIEHs medlemmer angiver, at de prioriterer arbejdet med (leve)løn i deres arbejde med etisk handel, hvilket er en stigning fra de 56 procent, der i 2018 beskæftigede sig med problematikken.

Ekspertter fra bl.a. fagbevægelsen og civilsamfundsorganisationer har i flere år udpeget lønninger som et af de fundamentale områder, der skal arbejdes med, for at opnå mere ansvarlige værdikæder. Selvom levelønsbegrebet er omdiskuteret,

Anførte problematikker ifm. etisk handel

Klima og energi	73 %
Arbejdsmiljø	70 %
Leveløn / aflønninger	65 %
Ressourceforbrug/cirkulær økonomi	61 %
Foreningsfrihed/kollektive forhandlinger	57 %
Arbejdstid	54 %
Børnearbejde	54 %
Kemikalier	54 %
Plast	54 %
Tvangsarbejde	53 %
Diskrimination	53 %
Afskovning	51 %
Vand	49 %
Korruption	45 %
Kvindes rettigheder	42 %
Chikane og misbrug	38 %
Regulære ansættelser	35 %
Dyrevelfærd	35 %
Marginaliserede befolkningsgrupper	35 %
Brand- og bygningssikkerhed	31 %
Menneskehandel	30 %
Jordrettigheder	20 %

Kilde: DIEH-medlemsrapportering 2019/2020

Social dialog løser problemer på fabrikkerne

Strejker er almindelige på Myanmars tekstilfabrikker, hvor de ansatte ofte må finde sig i lav løn og dårlige arbejdsforhold. Ulandssekretariatet har imidlertid bidraget til et samarbejde mellem arbejdere og fabriksejere, hvor social dialog har ført til, at arbejderne via deres fagforening nu kan løse problemerne via dialog. Arbejderne føler sig hørt, og de tør ytre, hvis der er noget, de er utilfredse med. Samtidig slipper fabrikschefen for at tale til tusind ansatte, da han jævnligt mødes for at tale med den lokale fagforeningsleder, hvilket sideløbende har gjort, at fabrikken undgår kontinuerlige strejker, der blokerer produktionen.

Kilde: Ulandssekretariatet

er leveløn ifølge ILO⁷ og OECD en menneskeret⁸. Særligt på europæisk plan er der en stigende anerkendelse af, at leveløn som menneskeret skal adresseres via kapacitetsopbygning i regi af øget social dialog og foreningsfrihed⁹.

Problematikken omkring leveløn er særlig aktuell i sektorer baseret på manuelt arbejde som tekstil, fødevarer og elektronik. Her er (minimums)lønningerne ofte så lave, at det er enten svært eller endog umuligt at dække basale udgifter til mad, tøj, bolig, sundhed og uddannelse.

I diskussionen om og arbejdet med leveløn er der, ifølge Oxfam, tre bagvedliggende faktorer, der er helt afgørende at adressere: 1) Unfair fordeling af værdi i værdikæden, 2) Fravær af retten til kollektivt at forhandle, og 3) Utilstrækkeligt niveau for den lovlige minimumsløn¹⁰. Det komplekse i diskussionen om leveløn relaterer sig eksempelvis til lange og ugenomsigtige værdikæder med flere mellemhånd (virksomhedsmæssigt) samt mangel på anerkendelse af arbejderes rettigheder herunder eksempelvis foreningsfrihed (samfundsmæssigt/politisk).

Der er derfor en voksende anerkendelse af, at aflønningsproblematikken skal adresseres på sektor-niveau, da den er svært at løse for den enkelte virksomhed eller aktør alene.

"Også i Europa oplever vi en stærk forringelse af løn- og arbejdsvilkår, ikke mindst inden for fødevarerektoren, hvor løndumping er udbredt"

Steen Karlsen, international forbundskonsulent, Fødevarerforbundet

⁷ ILO Convention on Minimum Wage Fixing of 1970 (131)

⁸ OECD Insights, 2016, Scaling Up Living Wages in Global Supply Chains

⁹ ASN Bank, 2019, Living Wage in the Garment Sector: Results of the 2019 Reviews

¹⁰ Oxfam, 2014, Steps towards a living wage in global supply chains

"I H&M er vi gået sammen med 21 andre brands og den globale fagforening IndustriALL i alliancen ACT, så vi kollektivt på sektorniveau kan arbejde for leveløn til fabriksarbejdere på tværs af tekstilindustrien"

Marie Serup, Sustainability Manager, H&M

Miljø og ansvarlig skat stormer frem i arbejdet med etisk handel

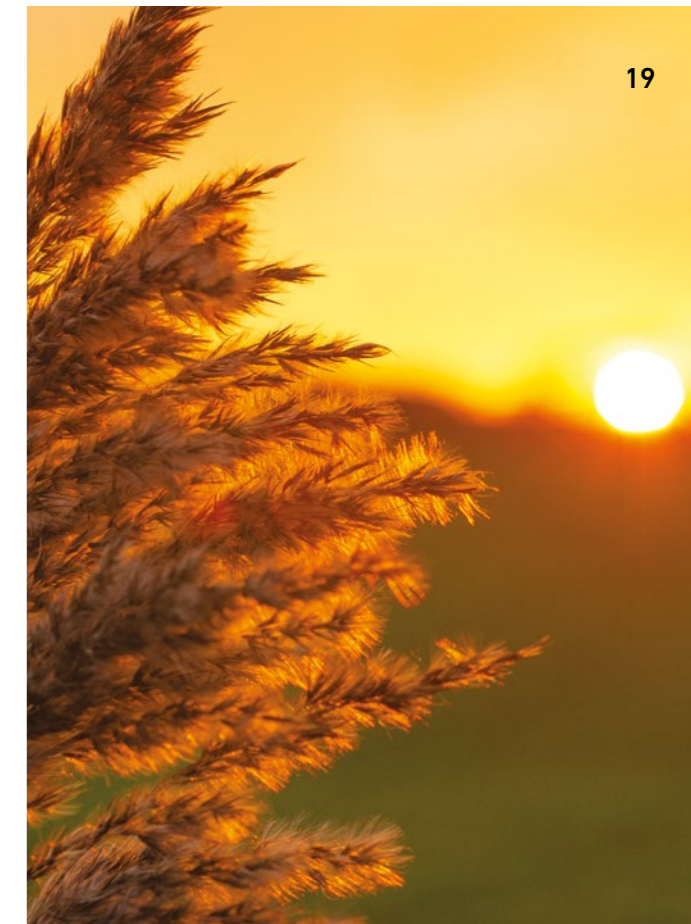
På miljøområdet ser vi, at minimum halvdelen arbejder aktivt med ressourceforbrug og cirkulær økonomi, kemikalier og vand. Desuden ser vi en markant udvikling i forhold til arbejdet med plast. I 2018 arbejdede 35 procent af DIEHs medlemmer med plastik og bæredygtighed – i 2019 er det over halvdelen.

En anden højdespringer er afskovning, som er steget fra 40 procent i 2018 til hele 51 procent i 2019. En mulig forklaring er, at de voldsomme skovbrande i og omkring Amazonas satte markant fokus på problemerne, og at afskovning i forbindelse med eksempelvis soja- og palmeolieproduktion igen er kommet højt på dagsordenen.

Også ansvarlig skat er for alvor kommet på dagsordenen i 2019. Flere medlemmer fra det offentlige og fra civilsamfundet har nævnt, at de arbejder aktivt med at sikre ansvarlig skat og bekæmpe skattely som et vigtigt middel til at bekæmpe global ulighed og bidrage til Verdensmålene.

Forbrugernes opfattelse af bæredygtighed matcher de emner, virksomhederne prioriterer

I kapitel 1 så vi, at virksomhederne oplever et stigende forventningspres fra forbrugerne ift. bæredygtighed. Ser vi på figur 6, der illustrerer danske borgeres opfattelse af bæredygtighed, er det tydeligt, at naturressourcer, miljø og klima – den grønne dagsorden – for alvor topper danskernes opfattelse af bæredygtighed. Imens fylder den sociale dagsorden og problemstillinger som arbejdsforhold, menneskerettigheder, økonomisk lighed og ligestilling markant mindre i danskernes opfattelse

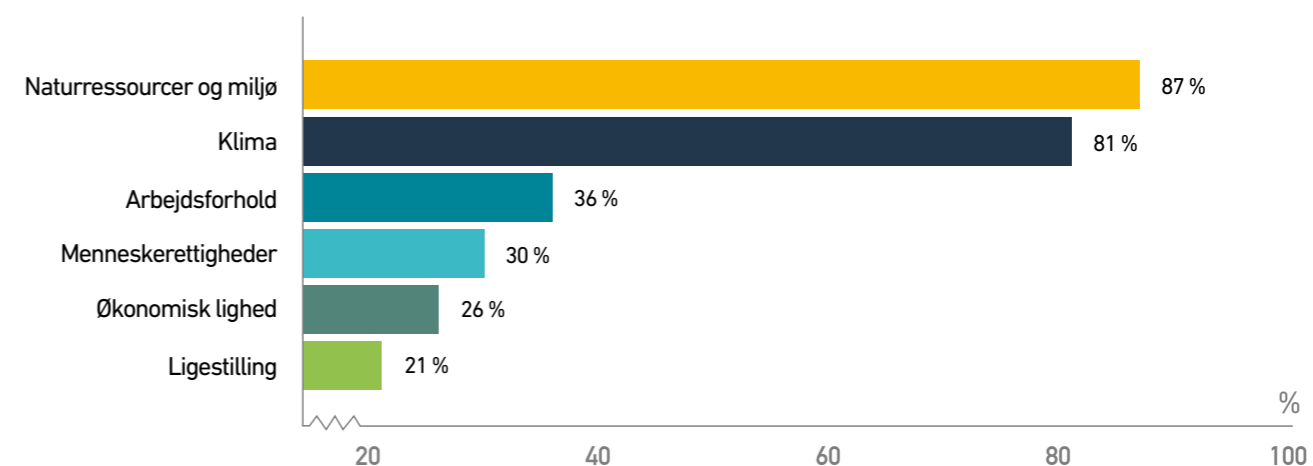

af bæredygtighed end blot et år tidligere. Advice har de sidste to år spurgt danskerne om deres holdninger til bæredygtighed, og mens henholdsvis 87 procent og 81 procent af danskerne opfatter bæredygtighed som "naturressourcer og miljø" og som "klima", er det således kun 36 procent af danskerne, der angiver arbejdsforhold som en del af denne dagsorden, hvilket er et fald fra 52 procent i 2018.

Figur 6

Danske borgeres opfattelse af bæredygtighed

Andel, som er enig/meget enig i at bæredygtighed handler om

80%

af undersøgte lande (163) har oplevet, at retten til kollektiv forhandling er blevet krænket, mens retten til at strejke er blevet krænket i 85 % af landene

1,3 mia.

mennesker lever i ekstrem fattigdom, hvoraf halvdelen er børn

2 mia.

arbejdere er i uformel beskæftigelse, svarende til 61% af verdens beskæftigede

40 mio.

arbejder under moderne slaveri, herunder næsten 25 mio. i tvungen arbejde. Omkring 1 af 4 ofre for moderne slaveri er børn

107 lande

antal lande hvor arbejdstagere er hindret i at oprette eller tilslutte sig en fagforening (fra 92 lande i 2018)

75% 49%

75 % af mænd verden over har betalt arbejde, mens det gælder 49 % af kvinder

Arbejdere

blev arresteret eller tilbageholdt i **53 %** af lande i Mellemøsten og Nordafrika

>1 mio.

arter er i fare for at uddø grundet klimaforandringer

683 mio. ton

affald, genereres i lande med høj indkomst. Det svarer til 34 % af den globale mængde, som bliver udledt af 16 % af verdens befolkning

10 lande

Antal lande hvor fagforeningsmedlemmer er blevet myrdet

3,7 mia.

mennesker har ikke adgang til internettet

4 ud af 10

mennesker er påvirket af mangel på vand. Mangel på vand og dårlig kvalitet kan lede til dårlig hygiejne og helbred. Hvert år mister eksempelvis 2,2 mio. mennesker livet af diarre

Arbejdstagerrettigheder er under stigende pres

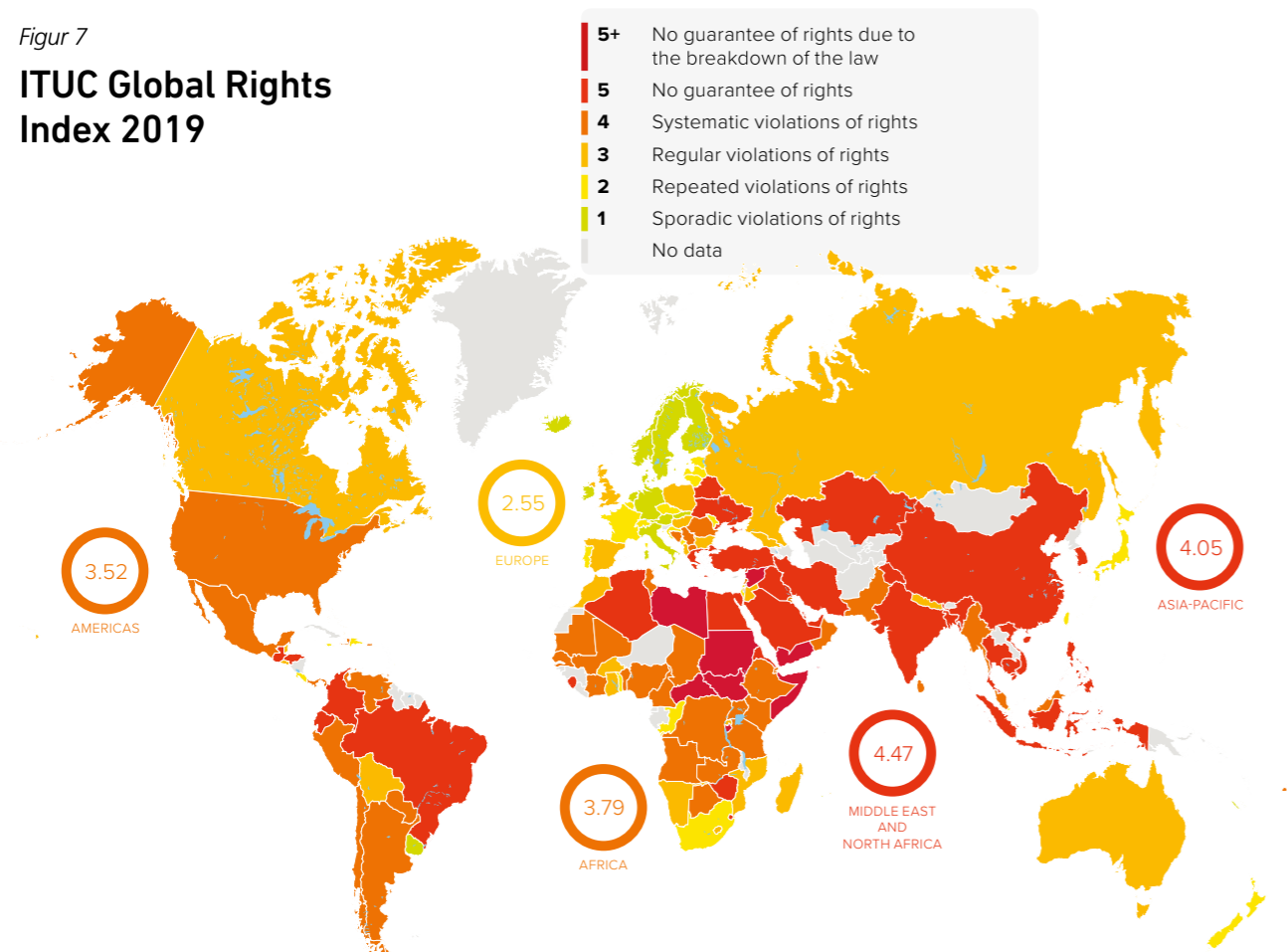
Mens fokus på miljø og klima fylder mere for både virksomheder og forbrugere, når vi taler etisk handel, så er arbejdstager- og menneskerettigheder fortsat under markant pres i de globale værdikæder. Fra 2018 til 2019 er der ifølge ITUC sket en negativ udvikling, hvor retten til eksempelvis at organisere sig og danne fagforeninger, retten til kollektiv forhandling og retten til at strejke i flere lande er blevet markant forringet.

10 Worst Countries for Working People

Algeria	Guatemala	Turkey
Bangladesh	Kazakhstan	Zimbabwe
Brazil	The Philippines	
Colombia	Saudi Arabia	

Figur 7

ITUC Global Rights Index 2019

Hot spots for brud på menneske- og arbejdstagerrettigheder

Tal fra International Trade Union Confederation viser, at nogle af de største problemer i forhold til krænkelse af arbejderes rettigheder findes i Mellemøsten og Nordafrika. MENA-regionen topper den kedelige statistik som den region, hvor der sker flest brud på menneske- og arbejdstagerrettigheder - stærkt efterfulgt af Asien, Afrika og Latinamerika. Blandt DIEHs virksomhedsmedlemmer er Kina et vigtigt hotspot, hvor flere nævner, at de har et særligt fokus på menneskerettigheder, arbejdstimer og arbejdsforhold. Europa er den mest sikre region at source fra, hvis man vil undgå brud på

menneske- og arbejdstagerrettigheder. Det til trods for, at der også her er alvorlige problematikker forbundet med eksempelvis migrantarbejdere i landbrugssektoren. ITUC påpeger desuden en negativ udvikling i flere arbejdsforhold fra 2018 til 2019 i Europa, hvor der er indberettet flere voldelige overfald på fagforeningsledere og en stigende tendens til at fængsle arbejdere for at deltage i strejker¹¹.

Fagforeningsdannelse er fortsat både vanskeligt og farligt mange steder i verden. Eksempelvis opløste Egypten i løbet af det forgangne år alle uafhængige fagforeninger, og fagforeningsmedlemmer blev i løbet af 2019 dræbt pga. deres

Kastebaseret diskrimination i værdikæden

International Dalit Solidarity Network (IDSN) arbejder med diskrimination (særligt kastebaseret diskrimination), kvinders rettigheder, slaveri, børnearbejde, og arbejdstagerrettigheder. Organisationen har i 2019 arbejdet med oplysning i EU- og FN-sammenhænge omkring kastediskrimination som en nøglefaktor i udnyttelsen af arbejdskraft i globale værdikæder - herunder sammenhængen mellem marginalisering og slaveri og børnearbejde. Desuden har IDSN sammen med ETI i England udgivet en guide med titlen "Caste in the Global Supply Chains", som blev lanceret sammen med DIEH og ETI-UK ved et dialogmøde.

Kilde: IDSN

arbejde i lande som Bangladesh, Brasilien, Colombia, Guatemala, Honduras, Italien, Pakistan, Filippinerne, Tyrkiet og Zimbabwe¹².

Sårbare arbejdere trækker det korteste strå

Flere DIEH-medlemmer fra civilsamfundet har i løbet af 2019 sat fokus på de mest sårbare mennesker i værdikæden herunder migrant- og sæsonarbejdere, dalitter, børn og unge, homeworkers, mennesker med handicap, kvinder, (små) farmere eller lokalsamfund i produktionslande, som er påvirket af forurening eller uansvarlig brug af kemikalier. Disse sårbare grupper er især udsat for brud på rettigheder inklusiv chikane, diskrimination, slaveri samt urimelige arbejdsforhold og har ofte svært ved selv at tale deres sag.

"Hos 3F er vi i kontakt med yderst pressede fagforeningsrepræsentanter i eksempelvis Honduras. Der bliver jævnlige slået fagforeningsledere ihjel her, og andre går i eksil, fordi dødstruslerne mod dem bliver for intense. Det er samme situation i Colombia og Guatemala. Vold, dødstrusler og mord på faglige ledere skræmmer i 2019 fortsat arbejdere fra at bruge retten til at organisere sig"

Jesper Nielsen, international chef, 3F

Partnerskab øger kvinders sundhed, ligestilling og arbejdstagerrettigheder på Etiopiens blomsterfarme

”Det kan betale sig at arbejde for anstændige arbejdsforhold og øget sundhed, og den business-case vil vi have de etiopiske blomsterfarme overbevist om”, fortæller Layanna Martin, der er privatsektorrådgiver hos Sex & Samfund.

SEX
SAMFUND

Sex & Samfund påbegyndte i 2019 et partnerskab med deres etiopiske søsterorganisation, Family Guidance Association of Ethiopia, brancheorganisationen for etiopiske blomsterfarme, Ethiopian Horticulture Producers Exporters Association, og fagbevægelsen, Confederation of Ethiopian Trade Unions. Formålet med partnerskabet er at forbedre arbejdsforholdene for kvinder, som udgør 80 procent af arbejdsstyrken på de etiopiske blomsterfarme. Gevinsten for farmene er sundere medarbejdere, øget produktivitet og bedre fastholdelse af medarbejdere, hvilket i sidste ende bidrager til en styrket bundlinje.

En stærk business-case

Sexchikane, manglende adgang til ordentlige sanitetsforhold og sundhedsydelse samt begrænset forståelse for familieplanlægning er blot nogle af de udfordringer, som medarbejdere oplever i blomsterindustrien. Det påvirker medarbejdernes sundhed og trivsel samt deres produktivitet. Ideen bag partnerskabet er derfor at styrke kvindernes rettigheder og sundhed via kapacitetsopbygning for i sidste ende at styrke industrien.

Partnerne i projektet er specifikt udvalgt for at imødekomme de udfordringer, som knap 21.000 medarbejdere oplever på tværs af de 20 blomsterfarme, projektet involverer.

”Vi har et tæt samarbejde med brancheforeningen, der er i kontakt med farmene. Når brancheforeningen inddrager fagbevægelsen, får fagbevægelsen større mulighed for at styrke social dialog på farmene og sikre overholdelse af arbejdstagerrettighederne. Vores søsterorganisation bidrager tilsvarende med sundhedsydelse og viden om familieplanlægning og ikke mindst ligestilling”, forklarer Layanna Martin.

Kulturændring skal ændre kvindernes forhold på blomstermarkerne

Hovedfokus i projektet er at fremme kvinders rettigheder, skabe øget sundhed og sikre anstændige arbejdsforhold i industrien. På flere af farmene er der eksempelvis sundhedsklinikker, hvor kvinderne i forvejen kommer, og de skal på sigt danne ramme for såkaldte *health talks*. Her bliver det muligt at sætte fokus på bekæmpelse af sexchikane og vold mod kvinder, sanitet og hygiejne, familieplanlægning og seksuelt overførte sygdomme – alt sammen med henblik på at forbedre medarbejdernes sundhed og trivsel samt produktivitet på farmene.

Samtidig er ledelsen tæt involveret, fordi det kræver en ændring i både ledelse og organisationskultur at forbedre relationen mellem medarbejdere og arbejdsgivere. Det skal brancheorganisationen og fagbevægelsen særligt bidrage til gennem social dialog.

”Medarbejderne og arbejdsgiverne er alle en integreret del af projektet og det, at vi bl.a. fokuserer på social dialog vil medvirke til at give medarbejderne en stemme på arbejdspladsen, styrke overholdelse af menneske- og arbejdstagerrettigheder samt forbedre sundhed, trivsel og produktivitet i industrien. Der er derfor en stærk business-case bag projektet, som dels skal fastholde engagementet fra ledelsen på blomsterfarmene og dels forbedre arbejdsforholdene for medarbejderne på blomstermarkerne”, siger Layanna Martin.

Nye skridt på vejen mod ansvarlige værdikæder

Der er mange veje og muligheder, man kan vælge at gå i arbejdet med bæredygtighed og ansvarlige værdikæder. I det her kapitel præsenterer vi de forskellige tilgange, systemer og retningslinjer, som DIEHs medlemmer anvender i deres arbejde.

Ledelsen fokuserer i stigende grad på bæredygtighed

To ud af tre af DIEHs medlemsvirksomheder angiver i 2019, at de har forankret deres arbejde med etisk handel i hele virksomheden, hvilket er en stigning fra 2018. For offentlige institutioner ser vi også en klar tendens til, at hele organisationen i stigende grad bliver involveret – og her har Verdensmålene i flere tilfælde vist sig at være et nyttigt redskab for at styre og synliggøre den strategiske indsats samt binde organisationer tættere sammen på tværs af traditionelle siloer¹³.

En stigende andel af DIEHs medlemmer oplever, at bæredygtighed er stærkt forankret i organisationen. 34 procent svarer, at ledelsen går forrest og driver virksomhedens arbejde og ambitioner i forhold til bæredygtighed og etisk handel, samt at ledelsen aktivt involverer hele virksomheden i denne dagsorden,

mens 31 procent angiver, at bæredygtighed er integreret i hele virksomheden inklusiv i egen indkøbspraksis. Kun tre procent har slet ikke påbegyndt arbejdet med at forankre etisk handel og bæredygtighed i kerneforretningen endnu.

Det sender et stærkt signal om, at bæredygtighed ikke længere blot udgør en del af organisationen, men at virksomheder, organisationer og offentlige instanser bredt ønsker at tage ansvar og bidrage til en bæredygtig udvikling og indfrielsen af Verdensmålene som en naturlig integreret del af deres kernestrategi.

Internationale retningslinjer systematiserer arbejdet med etisk handel

Der har de seneste år været en klar tendens til, at DIEHs medlemsvirksomheder i stigende grad refererer til lovgivning og

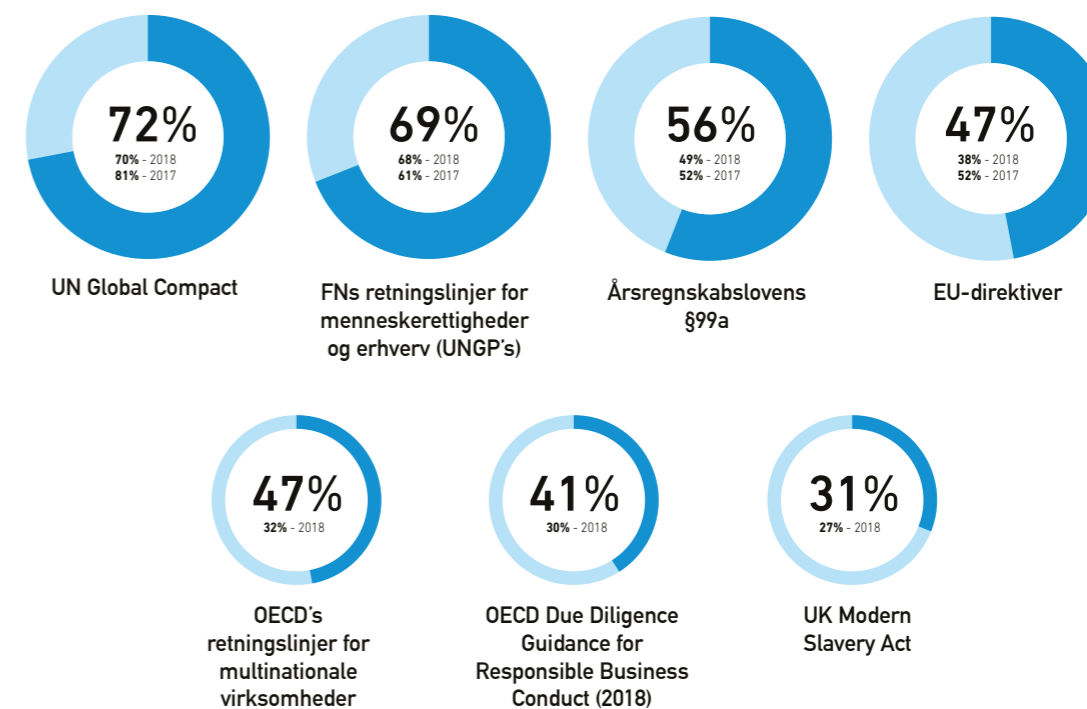

13 Forum for Bæredygtige Indkøb, 2019, Indkøb og Verdensmål

Figur 8

DIEH-medlemmer forholder sig til følgende retningslinjer og lovgivninger for etisk handel:

■ Forholder sig til retningslinje/lovgivning

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

retningslinjer i deres arbejde med ansvarlig handel og bæredygtighed. Den tendens indikerer samlet set, at medlemmerne har indarbejdet en mere systematisk tilgang til det ofte komplekse arbejde med etisk handel og bæredygtighed.

I 2019 inddrager et stadigt stigende antal virksomheder de retningslinjer og lovgivninger, der er eksemplificeret i medlemsrapporteringen. Som vist på figur 8, er de to langt mest almindelige principper fortsat FNs Global Compact og FNs Retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv, som henholdsvis 72 procent og 69 procent af DIEHs medlemsvirksomheder forholder sig til i deres arbejde med etisk handel. Derudover forholder et stigende antal virksomheder sig også til Årsregnskabslovens §99a.

Den største stigning sammenlignet med tidligere år er imidlertid

i forhold til de internationale retningslinjer fra OECD, hvor 47 procent af virksomhederne angiver, at de i 2019 forholder sig til OECDs retningslinjer for multinationale selskaber, mens 41 procent forholder sig til OECDs Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct, som blev offentliggjort i 2018.

Godt tre ud af ti virksomheder forholder sig til den britiske lovgivning om moderne slaveri.

De nævnte tal afspejler en udvikling, hvor retningslinjer inden for etisk handel og bæredygtighed i højere grad integreres i arbejdet, hvilket med stor sandsynlighed er resultatet af det voksende lovgivningsarbejde, der foregår i mange af de europæiske lande, hvor virksomheders samfundsansvar i stadigt stigende grad anderkendes som uomtvisteligt.

"I SKI fik vi i 2019 vedtaget en strategi, hvor vi indtænker bæredygtighed i hele indkøbsudbuddet. Vi vil nu med ledelsen i spidsen næsten bæredygtighed hurtigere, end vi kan nå at uddanne personalet i bæredygtighed og indkøb"

Katrine Pape Huldahl, Udbudsjurist og CSR-ansvarlig SKI

Den "nødvendige omhu"

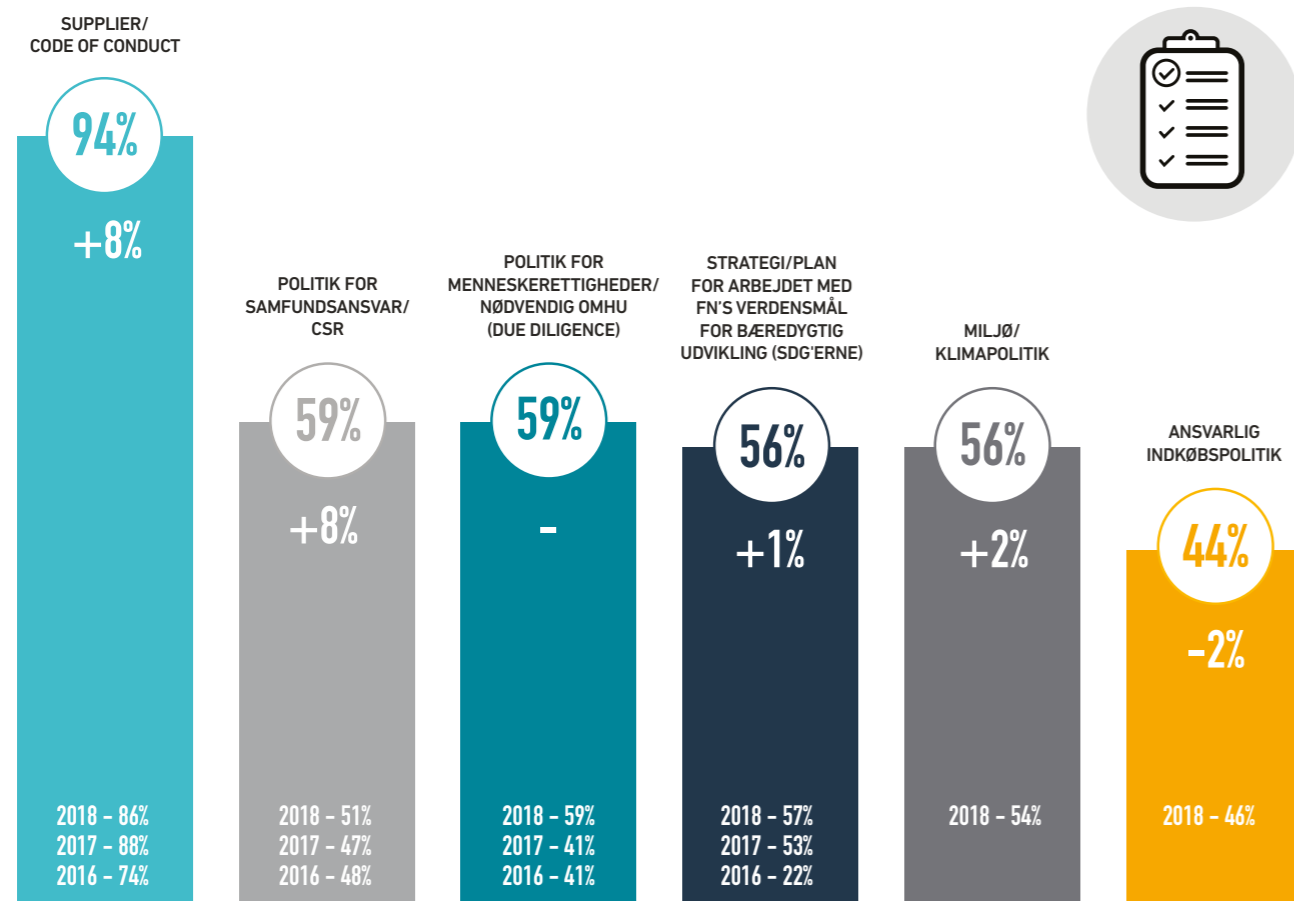
På trods af en stigende anerkendelse af begrænsningerne forbundet til brugen af audits af leverandører, er *code of conduct* fortsat det mest anvendte dokument i arbejdet med etisk handel. Som illustreret på figur 9, har 94 procent af virksomhederne i 2019 udarbejdet en *code of conduct*, hvilket er en stigning fra 86 procent i 2018 og fra 74 procent i 2016. Hvis vi ser på andre relaterede dokumenter, har knap seks ud af ti udarbejdet dokumenter for menneskerettigheder og due diligence, mens godt halvdelen har udarbejdet selvstændige dokumenter for henholdsvis arbejdet med Verdensmålene og klima/miljø. Den traditionelle brug af *code of conduct* er altså stadig udbredt, men suppleres i stigende grad af andre redskaber.

I forlængelse af arbejdet med nødvendig omhu i forhold til etisk handel, så påpeger flere, at det er vigtigt at skabe systematik i arbejdet med sine leverandører samt ikke mindst at få kortlagt sin leverandørkæde og få lokaliseret potentielle risici.

Knap 40 procent angiver, at de i 2019 benytter databaser eller særlige systemer til at systematisere viden om risici og leverandørernes arbejde med etisk handel - en markant stigning fra de 30 procent, der angav det, i 2018. Knap tre ud af ti angiver desuden, at de har integreret risikovurdering, leverandørstyring, samt due diligence/nødvendig omhu fuldstændigt i eksisterende ledelsessystemer samt i driften af virksomheden. Det er en stigning fra 22 procent i 2018, hvilket kan anses som en konsekvens af den øgede fokus på og vejledning om nødvendig omhu. Eksempelvis udgav den danske Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd (MKI) i august 2019 en vejledning til små og mellemstore virksomheder i mode- og tekstilbranchen om netop samfundsansvar og due diligence i arbejdet for at sikre ansvarlige værdikæder¹⁴. På side 35 kan man blive inspireret af, hvordan PWT Group ved hjælp af et leverandørstyringsredskab har systematiseret deres leverandørsamarbejde og optimeret dialogen med deres leverandører.

Figur 9

Etisk handel dokumenter anvendt af DIEH virksomhedsmedlemmer

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

14 Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd, 2019, Vejledning til små og mellemstore virksomheder i mode- og tekstilbranchen

Verdensmål og "orden i eget hus"

CARE har i 2019 gennemført en kortlægning af, hvordan de kan arbejde mere aktivt med FNs Verdensmål i organisationen. Oplevelsen hos CARE er, at Verdensmålene bidrog til et fælles sprog for alle medarbejderne, og alle har haft mulighed for at italesætte udfordringer samt komme med idéer og forbedringsforslag. Det har ført til godt 100 forslag med særligt fokus på intern indkøbspolitik og partnerskaber i forhold til både bæredygtighed og etik. Det skal i 2020 udmønte sig i en handlingsplan hos den danske afdeling.

Kilde: CARE

Flere kortlægger risici i deres forretning/organisation

79 procent af DIEHs medlemsvirksomheder har kortlagt deres risici både i egen virksomhed og i leverandørkæden. Dette betyder dog også, at cirka to ud af ti medlemsvirksomheder angiver, at de ikke har kortlagt deres særlige højrisikoområder. Den manglende kortlægning skyldes muligvis et højt antal 'indirekte' leverandørkæder, hvor der arbejdes gennem agenter og/eller manglende kapacitet i organisationen.

Blandt medlemsorganisationerne er tallet en anelse lavere. Her ser vi, at cirka to tredjedele af fagforeninger og civilsamsfundsorganisationer har udarbejdet en risikovurdering for deres organisation eller i de partnerskaber, de indgår i. Det samme har 60 procent af de offentlige instanser.

Ser vi nærmere på den kortlægning, medlemsvirksomhederne foretager, så er der stor spredning i, hvor godt kendskab hver enkelt virksomhed har til sine leverandører i forbindelse med potentielle risici. Ud af dem, der har udarbejdet risikovurderinger, har størstedelen enten kun kortlagt deres leverandører i første trin af værdikæden eller deres primære leverandører. Da de mest alvorlige situationer med brud på menneske- og arbejdstagerrettigheder og negativ påvirkning af miljøet ofte

finder sted længere nede i værdikæden, kan denne form for kortlægning resultere i, at de mest alvorlige risici ikke bliver opdaget, og at brud på menneske- og arbejdstagerrettigheder samt negativ påvirkning af miljøet ikke bliver forhindret.

Dog ser vi også en positiv udvikling, hvor et stigende antal virksomheder - 13 procent - har skabt fuld sporbarhed i leverandørkæden. Endnu 13 procent angiver, at de med input fra eksterne ressourcepartnere, fagbevægelse og/eller andre organisationer har kortlagt hele værdikæden for deres primære indkøb.

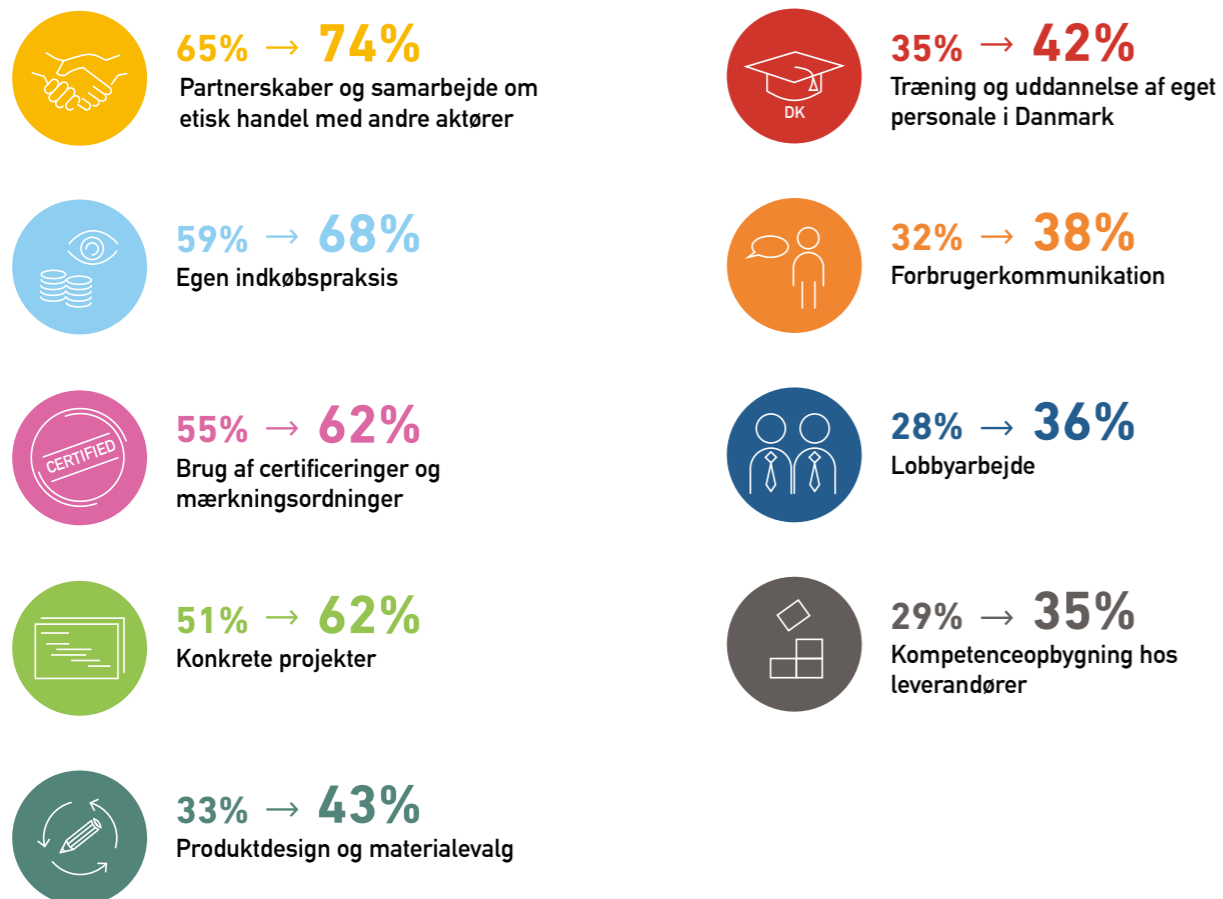
"Hos ALDI har vi tilsluttet os Greenpeace's kampagne for minimering af skadelige kemikalier i produktionen af tøj og sko. Vi nåede her målet om at udfase skadelige kemikalier inden 2020 ved at sikre transparens og "detox commitment" hele vejen gennem leverandørkæden"

Katrine Milman, CSR Manager, ALDI

Figur 10

Arbejdet med ansvarlige værdikæder

Andel af DIEH-medlemmer, som arbejder med følgende tilgange (udvikling fra 2018-2019):

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

Klagemekanismer er nedprioriteret

Klagemekanismer anses i FNs retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv som et vigtigt redskab til at håndtere potentielle brud på menneske- og arbejdstagerrettigheder samt miljømæssige udfordringer i leverandørkæden. Mens der er en klar tendens til, at flere virksomheder har integreret risikokortlægning i deres strategi for bæredygtighed, ser vi i 2019 også en tendens til, at færre arbejder med klagemekanismer (66 procent). Det fald kan dog skyldes, at nye DIEH-medlemmer endnu ikke har påbegyndt arbejdet med klagehåndtering.

I medlemsrapporteringen fremgår det, at de virksomheder, der arbejder med klagemekanismer, primært også er de virksomheder, der arbejder systematisk med FNs retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv. En fjerdedel af virksomhederne har for eksempel diskuteret med deres primære leverandører, hvordan arbejdernes og lokalsamfundenes klager kan blive bragt frem via eksempelvis hotlines eller fagforeninger og/eller

de har fuldt ud sikret sig, at alle leverandører har mulighed for at håndtere klager.

En multistrengt tilgang til etisk handel

Arbejdet med bæredygtighed vedrører flere forskellige områder end tidligere, og i forlængelse heraf viser figur 10, at DIEHs medlemmer i stigende grad også arbejder mere flerstrengt med ansvarlige værdikæder. Den mest populære tilgang er fortsat at indgå i partnerskaber eller at samarbejde på tværs, hvor viden fra forskellige sektorer eller aktører i samspil anvendes til at styrke arbejdet for bæredygtig udvikling, som for eksempel i den nyoprettede Dansk Alliance for Ansvarlig Soja (se infoboks på side 32).

De største relative stigninger i forhold til arbejdet med etisk handel ses dog uden tvivl i virksomhedernes arbejde med produktdesign og materialevalg samt i deres lobbyarbejde som afspejlet i figuren herover.

"Vi har arbejdet for at få etableret processer for auditering ifølge en fælles industri-standard for på den måde at kunne dele audits på industri-niveau. Vi har desuden arbejdet for at få etableret et IT-værktøj for bedre at kunne få overblik og styre data i forhold til nødvendig omhu i vores leverandørkæde"

Rikke Gade Christensen, Head of Sustainable Procurement, LEO Pharma

Ny dansk alliance for ansvarlig soja

I 2019 lancerede DIEH sammen med virksomheder og organisationer blandt DIEHs medlemskreds en ny dansk alliance, der skal sikre, at den soja, der importeres til Danmark, er ansvarlig produceret og ikke bidrager til afskovning. Virksomhedsdeltagerne har forpligtet sig til at udarbejde og offentliggøre handlingsplaner for ansvarlig soja. Partnerskabet bestod i december 2019 af Aldi, COOP, Dagrofa, Danish Crown, Letz Sushi, Lidl, Rema 1000, Salling Group, Landbrug & Fødevarer, 3F, Dansk Erhverv, DAKOFO, De Samvirkende Købmænd, NepCON, WWF Verdensnaturfonden samt Miljø- og Fødevareministeriet.

Indkøbspraksis i fokus

Når vi spørger medlemmerne til deres arbejde med etisk handel, er der fortsat mange, der angiver indkøbspraksis som en del af deres arbejde. I 2019 arbejder 68 procent med deres indkøbspraksis mod 59 procent i 2018. Det afspejler den stigende bevidsthed fra både det offentlige og det private om, hvor stor betydning en ansvarlig indkøbspraksis har i forhold til at bidrage positivt til Verdensmålene via etisk handel. Flere internationale undersøgelser fremhæver ansvarlig indkøbspraksis som et afgørende element for at bidrage til Verdensmålene og samtidig sikre respekt for menneskerettigheder i eksempelvis produktionen.

Den årlige rapport fra Corporate Human Rights Benchmark vurderer for eksempel 200 af de største børsnoterede virksomheder i verden på et sæt menneskerettighedsindikatorer for at klargøre, hvordan virksomhedernes strategi og politik for etisk handel har betydning for menneske- og arbejdstagerrettigheder verden over¹⁵. I rapporten fremgår det blandt andet, at ansvarlige indkøbspraksisser er afgørende i arbejdet med etisk handel.

Ud af de 68 procent af DIEHs medlemmer, der arbejder med deres indkøbspraksis, angiver 25 procent, at de har sikret sig, at deres indkøbspraksis muliggør overholdelse af etiske krav for deres leverandører, samt at de jævnligt evaluerer deres indkøbspraksis med deres leverandører. Det er en stigning fra

19 procent i 2018. I forhold til hvor meget der reelt kan rykkes, når vi taler bæredygtighed og etisk handel, er der dog fortsat et stort uudnyttet potentiale. 18 procent er stadig ikke begyndt på at implementere en ansvarlig indkøbspraksis, og 28 procent er kun lige begyndt at kigge på, hvordan leveringstider, ordreændringer, forsinkede betalinger og pres på prisen i sidste ende kan påvirke leverandørernes evne til at respektere menneske- og arbejdstagerrettigheder og miljøforhold.

Sammen med leverandørerne i arbejdet for ansvarlige værdikæder

Leverandørsamarbejde er fortsat et vigtigt element af etisk

"I Salling Group har vi blandt andet fokuseret på migrantarbejde i frugt- og grøntsektoren i Sydeuropa. Efter at have besøgt flere af vores producenter i El Ejido-området med en af vores leverandører, kommer vi i 2020 til at fokusere på, at vigtig information i kontrakter, løn- og timesedler også gøres tilgængelige på sprog, som de ansatte kan læse"

Miina Mälgand Hansen, Responsible Procurement Consultant, Salling Group

"Hos By Malene Birger har vi i 2019 lanceret en SUSTAINABLE CAPSULE COLLECTIONS med produktgrupper på alle kategorier i bæredygtige materialer, produktion, emballage og transport, inklusiv svanemærkede denim-produkter. Ud over det har vi lanceret en udljningsplatform af vores produkter, der hedder Rent the Look"

Line Vind, Process Manager, By Malene Birger

handel. 18 procent af DIEH-medlemmerne angiver – mod 14 procent i 2018 – at, de har et tillidsfyldt og langvarigt samarbejde med de fleste af deres leverandører, hvilket indebærer faglig vejledning og et delt ansvar for at skabe forbedringer i hele værdikæden – baseret på bl.a. langvarige kontrakter og *price premiums*. I medlemsrapporteringen ser vi, at det særligt er i tekstil- og detailhandlen, der er tætte relationer med leverandørerne, hvor henholdsvis 71 og 83 procent i 2019 angiver, de har et langvarigt og tæt samarbejde.

Investorerne ansvarlighed driver bæredygtighed

Leverandørsamarbejde og indkøbspraksis er dog langt fra nok, hvis vi skal sikre en bæredygtig udvikling for fremtidige generationer og nå i mål med Verdensmålene inden 2030. Investorerne spiller også en afgørende rolle i forhold til etisk handel ud fra, hvilken udvikling de med fremtidens investeringer er med til at drive frem.

Derfor er det rigtig positivt, at bæredygtighed i 2019 i højere

grad end på noget tidspunkt tidligere efterspørges, når der investeres. I 2019 var hver fjerde nye danske investeringsfond, der åbnede, eksempelvis bæredygtig, og hver tredje nye investerede krone inden for EU blev placeret i en ansvarlig fond¹⁶.

Selvom det er en positiv udvikling, betyder det dog også, at der fortsat er to ud af tre kroner, der ikke placeres bæredygtigt – et enormt uudnyttet potentiale. Et nyt samarbejde mellem Dansif og DIEH, der blev indgået i 2019, dykker ned i de mange udfordringer og dilemmaer ved bæredygtige investeringer, når der under overskriften Responsible Investment Dialogues på tværs af virksomheder, investorer og NGO'er drøftes, hvordan man sikrer mere bæredygtige investeringer.

25%

har sikret sig, at deres indkøbspraksis muliggør overholdelse af etiske krav for deres leverandører

Certificering af bæredygtig skovforvaltning bidrager positivt til klima og miljø

FSC introducerede i 2018 et nyt koncept, så FSC-certificerede skovejere kan dokumentere, at de bidrager til at sikre konkrete økosystem-tjenester som biodiversitet, vandøkosystemer, karbon-binding, jordbund og rekreative værdier. Den danske NGO **NEPCon** har i 2019 gennemført certificering i økosystem-tjenester i bl.a. Ecuador i samarbejde med lokale skovejere og FSC.

Ansvarlig skovbrug er en forudsætning for at forbruget af skovprodukter sikrer nødvendige hensyn til klima og biodiversitet. En skov eller plantage, der er drevet bæredygtigt, tilbyder mere end blot bæredygtige produkter som eksempelvis træ eller gummi, fordi andre økosystemer påvirkes positivt gennem eksempelvis binding af kulstof, beskyttelse af lokale vandforstyringer og økosystemer og som levested for sjældne arter.

I 2019 blev to bambusplantager i Ecuador som de første i Andeslandene godkendt med den nye certificering "FSC

Ecosystem Service Certifications". NEPCon har sammen med FSC arbejdet for, at både små og store skovbrug får mulighed for at opfylde kriterierne til certificeringen samtidig med, at det lykkedes at få de to latinamerikanske plantager endelig godkendt.

Certificeringen bidrager til, at bønderne kan demonstrere virkningen af deres bæredygtige skovforvaltningsaktiviteter på økosystemtjenester, og at efterspørgslen på produkter fra bæredygtigt forvaltede skove og plantager, der bidrager positivt til klima og miljø, forhåbentligt kan stige på det internationale marked.

En af de to bambusplantager i Ecuador, Allpa Bambú, tilhører et familiedrevet firma, der forvalter mere end 140 hektar plantager med bambus. Med certificeringen kan familiefirmaet nu bevise, at deres bambusplantager bidrager til at beskytte vandløb og forbedre vandkvaliteten i lokalområdet til gavn for mennesker og miljø.

"Det kan få stor betydning for både klima og biodiversitet, at man nu direkte kan efterspørge bæredygtigt skovbrug eller plantagehold, der påvirker økosystemer verden over i en mere bæredygtig retning", understreger Mateo Cariño Fraisse, programchef for landforvaltning hos NEPCon, da han fortæller om certificeringsordningen.

Self-assessment-skemaer systematiserer leverandørstyringen

PWT Group har de seneste år tilføjet et self-assessment-værktøj til deres leverandørstyringsarbejde, som bidrager til at sikre et øget overblik og systematisering af data samt skabe en mere nuanceret dialog med leverandørerne.

PWT GROUP

Det har været en lang proces at få tilpasset self-assessment-skemaerne til både agenter og leverandører, og ikke mindst at få leverandørerne til at svare, fordi der i forvejen ofte stilles mange forskellige krav.

"Self-assessment-skemaet skulle gøres simpelt og samtidig komme tilstrækkeligt rundt om de forskellige emner. Den store udfordring har været at få brugbare svar i hus, da vidensniveau og ressourcer er en reel udfordring på mange fabrikker", siger Mille Kyvsgaard, der er CSR Manager hos PWT Group.

"Det krævede en gedigen indsats at få introduceret værktøjet til leverandørerne, men det lykkedes at få svar fra 75 procent af fabrikkerne i 2019." Hun fortsætter: "Værktøjet har også vist sig brugbart i opstarten af nye samarbejder, da det både giver leverandøren og os en ide om, på hvilket niveau der arbejdes

med CSR og ansvarlig leverandørstyring."

Bedre dialog gennem self-assessment

De mange svar har givet et systematisk overblik over leverandørbasen, der blandt andet bidrager til at prioritere indsatsen. Ud over det generelle overblik, bidrager værktøjet også til at nuancere og styrke dialogen med den enkelte leverandør.

"Self-assessment er et værdifuldt supplement til audit-rapporterne. Ved at bede fabrikken om at forholde sig til en række spørgsmål, der angår såvel konkrete fysiske foranstaltninger som mere strategiske overvejelser, får vi et godt billede af den enkelte fabriks forståelse og engagement. Svarene og den efterfølgende dialog giver et solidt grundlag for at støtte fabrikkerne i deres videre arbejde", siger Mille Kyvsgaard.

Måling af fremgang – for mere etisk handel

Det er særdeles positivt at se, at der generelt er stor fremgang i den måde, arbejdet med etisk handel bliver målt blandt DIEHs medlemmer blot fra 2018 til 2019.

Hvis vi skal nå Verdensmålene inden 2030 gennem etisk handel og samtidig sikre respekt for mennesker og miljø globalt, så er det helt afgørende, at alle sætter sig ambitiøse mål og efterfølgende monitorerer, hvorvidt målene indfries. Figur 11 viser, at fire ud af ti medlemmer har fastlagt mål og indikatorer for deres arbejde med etisk handel og følger op på disse. Det er en stigning fra tre ud af ti medlemmer i 2018. En ud af ti af DIEHs medlemmer arbejder desuden systematisk med at måle indflydelsen af deres arbejde med etisk handel og har samtidig

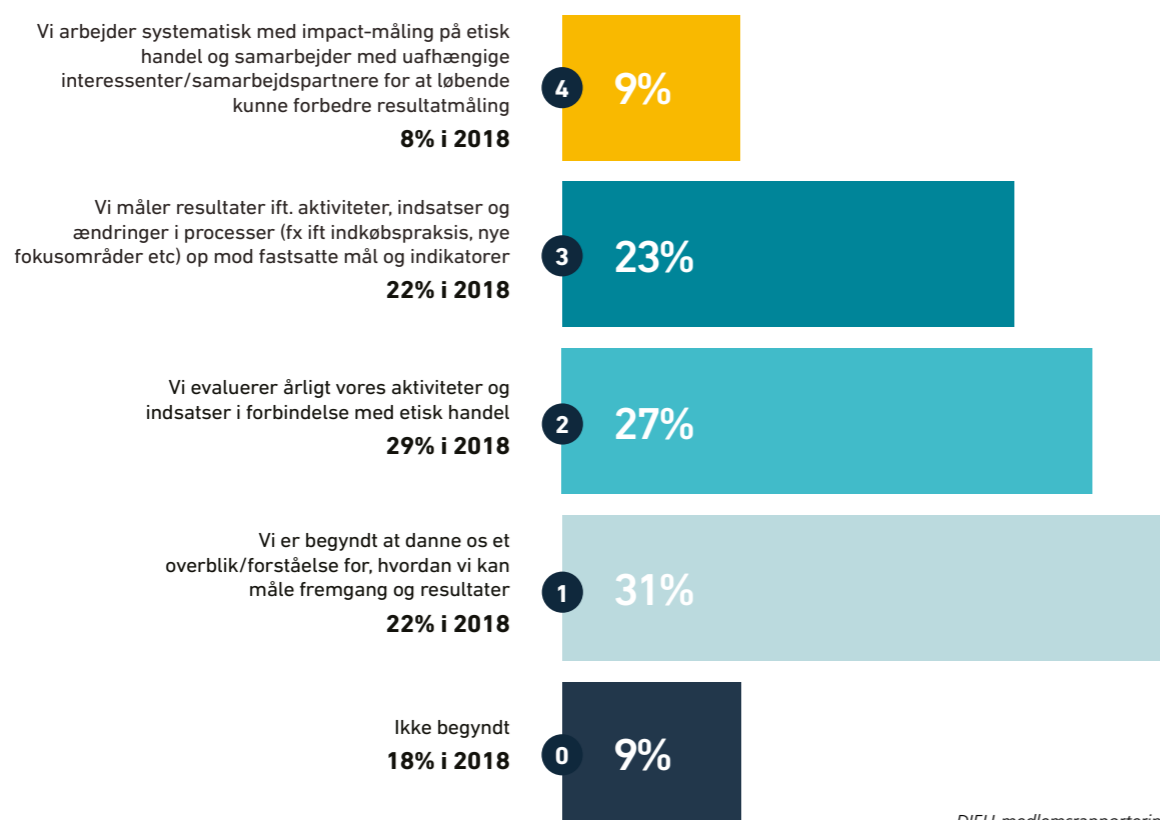
inddraget eksterne partnere i løbende at kunne forbedre målingen af deres arbejde.

Figuren viser også, at i alt 91 procent enten måler eller er i gang med at finde ud af, hvordan de kan måle fremgang inden for arbejdet med etisk handel. Med andre ord er det kun 9 procent, der slet ikke er begyndt, hvilket er en positiv udvikling fra 2018, hvor 18 procent fortsat slet ikke var begyndt at måle effekten af deres arbejde.

Figur 11

Måling af arbejdet med etisk handel

Hvordan måler DIEH-medlemmer fremgangen i deres arbejde?

DIEH-medlemsrapportering 2019/20

Tre ud af ti

DIEH-medlemmer kommunikerer eksternt om deres væsentlige risici i arbejdet med etisk handel. Halvdelen af dem offentliggør desuden deres mål, resultater og udfordringer

Ambitiøse målsætninger

Det går igen hos flere DIEH-medlemmer, at der bliver arbejdet ambitiøst med at sætte målsætninger om anvendelse af mærkningsordninger og valg af mere bæredygtige materialer og produkter.

I nogle tilfælde er målene beskrevet mere abstrakt, som for eksempel "mere miljøvenlige materialer", "højere audit-ratings hos leverandører" eller "at alle leverandører i risikolande skal være tredjeparts auditerede i 2020".

I andre tilfælde bruger medlemmerne 100-procent-målsætninger om eksempelvis bæredygtigt bomuld, MSC-mærket fisk, GOTS- eller miljømærket tekstil, FSC-mærket træ eller kakao mærket med Fairtrade eller UTZ/Rainforest Alliance. Målsætningen bygger på, at bæredygtige alternativer skal erstatte de konventionelle produkter eller materialer, hvilket skal bidrage til at reducere negativ påvirkning af miljø og klima samt sikre anstændige arbejdsforhold.

Andre målsætninger fokuserer på reduktion eller elimination af affald (zero-waste) eller på klima-neutralitet - dog med forskellige ambitionsniveauer og tidshorisonter. I et enkelt tilfælde er der sat mål for klimapositive værdikæder.

Hos civilsamfundsorganisationerne er målsætningerne i forbindelse med etisk handel oftest tæt forbundet med organisationens mission eksempelvis med fokus på menneskerettigheder, kastediskrimination, skovforvaltning, biodiversitet og dyrevelfærd. Der er dog også en stigning i antallet af NGO'er, der begynder at sætte mål om deres egne indkøb for eksempel gennem "udvikling af en bæredygtighedspolitik på indkøb".

Fortællingen om etisk handel

Der er mange gode grunde til at kommunikere om sit arbejde med bæredygtighed og etisk handel. Som beskrevet i kapitel 2, opfatter mange forbrugere det som vanskeligt at navigere, når de skal handle etisk. Bæredygtighed er samtidig et eftertragtet parameter for at tiltrække og fastholde kompetente medarbejdere. Fortællingen om etisk handel er derfor vigtig, og den kan inspirere på tværs, så vi kan lære af hinanden, så virksomheder, civilsamfund, brancheorganisationer, fagbevægelse, offentlige instanser og forbrugere sammen kan løfte den bæredygtige dagsorden.

Derfor er det rigtig positivt, at kommunikation af indsatsen for etisk handel – herunder også udfordringerne ved arbejdet med etisk handel – når bredere ud end tidligere. Tal fra Advices bæredygtighedsbarometer viser en udvikling, hvor danskerne i langt højere grad end tidligere (42 procent versus 24 procent) synes, at virksomhederne er gode til at fortælle om deres arbejde med bæredygtighed.

Hos DIEHs medlemmer ser vi også, at kommunikation af bæredygtighed prioriteres højere hos flere medlemmer end tidligere. Fire ud af ti medlemmer kommunikerer traditionelt via eksempelvis deres kanaler på sociale medier, men hele tre ud af ti er gået skridtet videre og kommunikerer også om væsentlige risici i deres arbejde med etisk handel. Halvdelen af dem offentliggør desuden deres mål, resultater og udfordringer i arbejdet for en mere bæredygtig verden. Den tendens kan både understøtte forbrugernes viden i forhold til bæredygtighed men samtidig også bidrage til forbrugernes forståelse af, hvor komplekst og flerstrengt arbejdet med etisk handel er.

Samarbejde i krisetider – etisk handel efter corona

Med Etisk Handel 2020 tegner vi et portræt af et Danmark, hvor etisk handel er prioriteret højere end nogensinde. Aktører over en bred kam - virksomheder, offentlige instanser, civilsamarbudsorganisationer, brancheorganisationer og fagbevægelsen – har for alvor taget bæredygtighed til sig, og det er med god grund, for både medarbejdere, interessenter, investorer og politikere presser på og stiller krav til ansvarlighed.

I skrivende stund er denne dagsorden vigtigere end nogensinde før. Corona-krisen lukker virksomheder, sender arbejdere i globale værdikæder hjem, skaber øget fattigdom og truer mange menneskers eksistensgrundlag verden over, og klimaforandringerne bliver endnu mere udtalte. Corona-krisen har med fuld styrke afsløret, hvor nært forbundne og indbyrdes afhængige vi som mennesker er af hinanden på globalt plan. Var der lang vej mod Verdensmålene inden corona-krisen, så er den vej ikke blevet kortere.

DIEHs medlemsrapporter blev udfyldt før corona-krisen eskalerede og introducerede en ny verden. Der er ingen tvivl om, at krisen kommer til at præge verden i lang tid endnu. Men

det afgørende bliver, at vi fravælger en tilbagevenden til tiden før corona og i stedet formår at videreføre den handlekraft, vi har set under krisen. Vi skal skabe bæredygtig udvikling på den lange bane og mere robuste, ansvarlige og klimavenlige værdikæder, der kan sikre stabilitet, tryghed og anstændige jobs globalt. Det er et historisk vigtigt projekt. Om vi lykkes med det, ved vi først, når vi kan sammenholde udviklingen og vores arbejde med bæredygtighed post corona med udviklingen inden corona, som du som læser er blevet præsenteret for i denne publikation.

Hvis vi smøger ærmerne op og hjælper hinanden – indgår i lærerige partnerskaber, tager ansvar og går nye veje – så kan vi sammen være med til at sikre, at den udvikling vi har set inden for bæredygtighed ikke blot fortsætter, men at vi formår at se mulighederne i krisen og styrke vores globale relationer og vores globale solidaritet! I lyset af corona-krisen anser vi det hos DIEH som vigtigere end nogensinde at styrke den dagsorden, og vi glæder os til - i samarbejde med vores medlemmer - at arbejde for brede partnerskaber, der kan fremme den bæredygtige dagsorden og arbejdet for en fremtid, der er bedre for os alle.

Referencer for globale indikatorer på side 20-21:

- Earth Day, 2019, *5 Climate Change Facts to Scare You Into Action*
- ILO, 2019, *Forced labour, modern slavery and human trafficking*
- ITUC, 2019, *Global Rights Index*
- The World Bank, 2019, *What a waste 2.0*
- United Nations. 2019, *The future is now, Global Sustainable Development Report*
- WHO, 2019, *Facts on Climate Change and Health*

Dansk Initiativ for Etisk Handel er en almennyttig landsdækkende organisation, der gennem samarbejde med forskellige aktører arbejder for at fremme ansvarlig handel, der respekterer menneske- og arbejdstagerrettigheder, hensynet til miljø og klima samt bidrager til en global bæredygtig udvikling ved at styrke medlemmernes indsats inden for etisk handel.

Dansk Initiativ for Etisk Handels medlemmer udgør en unik alliance af virksomheder, erhvervsorganisationer, fagbevægelsen, folkelige organisationer og offentlige instanser - et netværk baseret på tillid på tværs af interesser og sektorer.

Dansk Initiativ for Etisk Handel

Overgaden Oven Vandet 10, st
1415 København K
www.dieh.dk

Denne publikation er trykt så bæredygtigt som muligt af KLS PurePrint. Virksomheden har som mål at være verdens mest bæredygtige trykkeri. KLS PurePrint leverer biologisk nedbrydelige tryksager og komposterbar emballage, er Cradle to Cradle certificerede og CO2 neutrale. Se mere på www.klspureprint.dk

